

OKRUŽNO PISMO O. PROVINCIJALA

Poštovana i draga braćo!	3
--------------------------------	---

IZ TAJNIŠTVA

Izveštaj sa definatorijalnog sastanka održanog u Šibeniku 19.-20 veljače 2008.	5
Naslovnik crkve na Trsteniku	7
Franjevački klerikat o. Ante Antić.....	7
Važni datumi kroz 2008. godinu.....	7
Fra Drago Gverić imenovan župnikom u Kazibi - RD Congo.....	8
Očuvanje okoliša	9
Zahvala fra Josipa Božića	14

IZ ŽIVOTA PROVINCIJE

Proslava 650. obljetnice prisutnosti franjevaca u Sinju.....	16
14. Obiteljski susret u Franjevačkom samostanu u Zaostrogu	18
Bogat životni i svećenički put	20
Svečani akademski čin u Rimu	21
Proslava Bezgrješne u HKM München	22
Adventski susret mladih u HKM München	23
Božićna proslava u HKM München	24
Peta župa u Kazibi - RD Congo.....	26
Predavanje Bernda Posselta u HKM u München	27
Srca naša za Luku	28

USUSRET 800. OBLJETNICI REDA

Bogoslužje časova naša prvotna i glavna djelatnost	30
Teologija Božanskog časoslova.....	34

NAŠI POKOJNICI

† Tereza Norac Kevo	43
† Ana Nimac ud. Nikole	43
† Kulimushi Kulihoshi Kacuka Oscar	43

BIBLIOGRAFIJA

Stopama nazaretske Djevice	44
----------------------------------	----

Poštovana i draga braćo!

Dovoljno je reći – Uskrs i u nama se budi ponos života. Sveti, veliki i najveći događaj u povijesti čovječanstva kad je Bog, nakon tolikih poniženja i smrti iz ljubavi za čovjeka pobijedio zlo, razvezao okove kojima je bila vezana naša vječnost, doveo nas u predvorje vječnosti i pokazao kolikom i kakvom ljubavlju nam je ljubiti, ako želimo biti njegovi učenici. Božja ljubav se u ovoj svetkovini pokazuje u punini i ona je jača od bilo koje smrti.

Svetkovina Uskrsa Isusa Krista je pred vratima. No, nije to samo Njegov Uskrs, to je i naša pobjeda nad zlom grijeha, pobjeda u kojoj imamo nadu da ćemo i sami jednom, kad mine ovaj život u punini živjeti u Božjoj blizini i ljubavi. Pobijediti zlo koje je ušlo u svijet i život čovjeka, pobijediti zlo za drugoga, jer grijeha u svome životu nije imao, znak je strahopoštovanja prema svetom, ponosa jer sam ja ne svojim zaslugama otkupljen, ali znak je i naše odgovornosti pred životom. Zato je Uskrs je i preobražaj života koji se dogodio jednom i stvarnost koja se neprestance događa i u životima ljudi.

“Što tražite Živoga među mrtvima? Nije ovdje, nego uskrsnu!” (Lk 24,5-6) – rekao je anđeo ženama koje su našle prazan grob. Možda premalo razmišljamo o refleksiji ove anđelove riječi u našem životu. Tražiti živoga među mrtvima – kao da se događa svaki put kada za Bogom tragamo po mrtvim stvarima i tražimo Ga tamo gdje ga ne možemo naći, tamo gdje On nije. Sve ono što je prolazno, što nam čini kratkotrajni privid sreće i zadovoljstva, jer je sve to mrtvilo prolaznosti, to su mjesta gdje ne možemo tražiti Život i Uskrs. Ako zaista želimo biti sljedbenici života Isusa Krista uskrsloga i ako naš život postaje istinskim nasljedovanjem života, to je znak da u nama i našem življenju živi uskrsli Krist, njegovo svjetlo i njegova ljubav.

Uskrsli Krist i danas traga za nama, prati nas na putu možda naše razočaranosti, na putu mnogo pitanja i malo odgovora, kao što je pratio učenike u Emaus. Oni, raspravljajući o onome što se dogodilo, htjeli bi znati zašto se to baš tako dogodilo. U riječima jednoga od njih “a mi se nadasmo...” – kao da možemo pročitati njihovu razočaranost životom koji je za njima, razočaranost životom s kojim kao da više ne žele imati nikakva posla. Oni su se nadali. Čemu? Čemu se mi nadamo i što očekujemo od Krista koji govori uvijek istu poruku, možda u današnjim vremenima drugačije interpretiranu? Jesmo li i mi razočarani zbog neispunjenosti naših prohtjeva, želja,...? “A mi se nadasmo...” Možda karijeri, službi. Je li Krist u službi nama ili mi Njemu?

“O bezumni i srca spora da vjerujete...” Uskrsli Krist predbacuje učenicima na putu njihova očekivanja i nadanja, njihovo zemaljsko i egoistično traženje

vlastitih probitaka. To se trebalo dogoditi Isusovim učenicima onda, ali i učenicima danas. Isusovi učenici trebaju proći katarzu kako bi se približili istini o sebi i svom pozivu. Potrebna preobrazba je način da iznova pročistimo svoj pogled služenja Nebu, vječnosti, Uskrsnom. Zbog toga bismo trebali prebirati po skrivenim kutcima naše duše i vidjeti što se ondje ugnijezdilo: život ili smrt, nebo ili zemlja, vječno ili prolazno, Božje ili moje.

U duhu ovog kratkog uskrsnog razmišljanja, draga braćo, dužnost mi je staviti na razmišljanje, sa željom da bude usađeno u srca i djelo svih nas, nešto što znade zamrijeti u našem životu. Naša je redovnička zajednica u opasnosti umiranja i neizvjesne budućnosti. Hoće li se u njoj događati život ili nestajanje, zavisi i o svima nama, našem vjerovanju i djelovanju, našem nošenju ili zatajenju Života. Zato vam, draga moja braćo, na srce stavljam brigu oko neprestanog usavršavanja i borbe protiv zla i grijeha, bilo u nama, bilo u okolnostima i zajednicama u kojima živimo. Od toga će zavistiti i koliko ćemo misliti na svoj pomladak i mlade generacije oduševljavati za Uskrsloga, koliko će živjeti Franjin duh u životu našeg naroda, u njegovoj kulturi, u brizi za svakoga i sve stvoreno.

Uskrs je preobražaj i mi koji smo krenuli stazom navještenja moramo svjedočiti uskrslog Krista u međusobnim odnosima, dužnostima, obvezama. Preobražavati sebe i druge, pobjeđivati grijeh i smrt, draga braćo, možemo na različite načine. Naš život i odnos jednih prema drugima, prema samostanu i provinciji očituje se ne kroz naše riječi, nego kroz ono što činimo. Ako smo bratu brat, a ne žalost, ako sudjelujemo u njegovu životu, životu samostana i provincije, ako imamo vremena i želje sudjelovati u zajedničkim molitvama i na sastancima, ako stvaramo osjećaj pripadnosti zajednici, znakovi su da se ne nadasmo poput učenika iz Emausa nečemu što je prolazno i osobno, već da nosimo poruku: Krist je uskrsnuo i tražimo ga među živima!

Zato nam je poziv da učinimo dodatni napor i ustanemo iz groba grijeha, da se odvažimo živjeti svoje redovničko poslanje poput našeg serafskog Oca, da ne živimo više sebi, nego da u nama živi Krist, uskrsli i vječni, Bog i brat, da živimo za Njega, budemo životom svjedoci Njegove ljudskom umu nedokučive veličajnosti ljubavi i pobjede nad zlom i smrću.

Pobjeđujemo zlo, slavimo život, budimo svjedoci Uskrsloga, propovijedajmo životom i na taj način se pripremamo za 800.-tu obljetnicu našega Reda.

Poštovana i draga braćo, u ovom duhu Uskrsa neka sve vas, sve one s kojima živite i sve one kojima služite prati Božji blagoslov i neka vas sve skupa obuzme radost uskrsloga Krista.

Fra Željko Tolić, provincijal

Izveštaj sa definitorijskog sastanka održanog u Šibeniku 19.-20. veljače 2008.

Sastanak Provincijskog definitorija održan je u prostorijama Franjevačke kuće u Šibeniku-Šubićevac 19.-20. veljače 2008. godine.

Utvrđen je dnevni red, kako slijedi:

1. Primjedbe na zapisnike
2. Provincijalov izvještaj
3. Ekonomsko izvješće
4. Pristigli dopisi
5. Personalne promjene (Njemačka,...)
6. Razno

Ad.1

Zapisnik od 4. prosinca 2007. je prihvaćen.

Ad.2

O. Provincijal se u izvještaju osvrnuo na:

1. Duhovno stanje i pastoral;
2. Bolesna braća;
3. Materijalni zahvati;
4. Pojedini problemi i događaji.

Ad.3

Fra Marko Mrše, ekonom Provincije podnio je ekonomski izvještaj koji se odnosio na razdoblje od 1. veljače 2007. do 31. siječnja 2008.

Izvještaj je podijelio na:

1. Samostani;
2. Župe;
3. Provincijalat;
4. Provincijske ustanove;
5. Franjevački klerikat (Trstenik);
6. Provincijska vijeća i odbori;
7. Pojedina braća i potrebe braće.

Uz ekonomski izvještaj o. Provincijal je dostavio na uvid i izvještaj fra Bože Ančića, voditelja provincijskog konta u Njemačkoj.

Ad.4 - 5.

Predložene su i prihvaćene personalne promjene kako slijedi:

Fra Nediljko Norac Kevo - razrješuje se službe voditelja Hrvatske katoličke zajednice u Stuttgartu-Bad Cannstatt, a pridružuje se samostanskoj obitelji St. Gabriela u Münchenu;

Fra Jure Zebić - razrješuje se službe voditelja HKM u Waiblingenu, a imenuje se voditeljem Hrvatske katoličke zajednice u Stuttgartu-Bad Cannstatt;

Fra Josip Repeša - razrješuje se službe dušobrižnika u HKM u Kölnu, a imenuje se dušobrižnikom Hrvatske katoličke zajednice u Stuttgartu-Bad Cannstatt;

Fra Marko Domazet Lošo - razrješuje se službe župnog vikara u župi Gospe van Grada u Šibeniku, a imenuje se dušobrižnikom u HKM u Kölnu;

Fra Draško Teklić - razrješuje se službe dušobrižnika u HKM u Münchenu, a imenuje se voditeljem HKM u Waiblingenu;

Fra Boris Čarić - razrješuje se službe dušobrižnika u HKM u Stuttgartu-Zentrum, a imenuje se dušobrižnikom u HKM u Münchenu;

Fra Ante Buljan - razrješuje se službe dušobrižnika u HKM u Münchenu, a imenuje se dušobrižnikom u HKM u Stuttgartu-Zentrum;

Fra Daniel Stipanović - (*na ljeto*) razrješuje se službe župnog vikara u Metkoviću, a imenuje se dušobrižnikom u HKM u Münchenu

Fra Mate Puđa - razrješuje se službe dušobrižnika u HKM u Berlinu, a imenuje se župnikom u Geretsriedu;

Fra Ivan Križanović - razrješuje se službe župnika u Geretsriedu, a imenuje se kapelanom u župi St. Gabriela u Münchenu;

Fra Stipe Čirko - razrješuje se službe vojnog kapelana u Vojnom ordinarijatu RH, a imenuje se dušobrižnikom u HKM u Berlinu;

Fra Ante Grčić - razrješuje se službe dušobrižnika Hrvatske katoličke zajednice u Stuttgartu-Bad Cannstatt, a pridružuje se samostanskoj obitelji Gospe Karmelske u Omišu;

Fra Ivan Lukač - razrješuje se službe župnog vikara u Gračacu, a imenuje se župnim vikarom u župi Gospe van Grada u Šibeniku;

Fra Robert Jozipović - razrješuje se službe župnog vikara u Drnišu, a imenuje se župnim vikarom u Gračacu;

Fra Frano Milanović Litre - razrješuje se službe kapelana u župi St. Gabriela u Münchenu, a imenuje se župnikom u Bario Vuchetic (Argentina);

Fra Eduard Sokol - (*na ljeto*) razrješuje se službe župnog vikara u Drnišu, a imenuje se župnim vikarom u Bario Vucheticu (Argentina);

Fra Anđelko Validžić - imenuje se župnikom u Bietigheim-Bissingen.

Službe u Franjevačkoj kući u Šibeniku-Šubićevac:

Fra Josip Gotovac - predstojnik;

Fra Josip Jukić - razrješuje se službe vikara samostana Sv. Lovre u Šibeniku, a imenuje se zamjenikom predstojnika i ekonom;

Fra Mirko Klarić - imenuje se vikarom samostana Sv. Lovre u Šibeniku.

Potom se pristupilo pristiglim dopisima. Svi su dopisi pročitani i razmotreni.

Ad.6

Zamoljena su braća da dostave svoje prijedloge za naslovnika crkve na Trsteniku.

Definitorij je odredio da Klerikat nosi naziv **KLERIKAT o. Ante Antić**.

Sastanak je završio 20. veljače u 12.30 sati.

Naslovnik crkve na Trsteniku

Provincijski definitorij na sastanku održanom 19.-20. veljače 2008. u Šibeniku-Šubićevac zamolio je braću da svoje prijedloge za naslovnika crkve na Trsteniku dostave u Provincijalat.

Franjevački klerikat o. Ante Antić

Provincijski definitorij na sastanku održanom 19.-20. veljače 2008. u Šibeniku-Šubićevac odredio je da Franjevački klerikat na Trsteniku nosi naziv O. ANTE ANTIĆ.

Važni datumi kroz 2008. godinu

Sastanci Provincijskog definitorija

22.-23. travnja - IMOTSKI

03.-04. lipnja - KARIN

20.-25. srpnja – KARIN
02.-03. rujna – VISOVAC
25.-26. studenoga – SPLIT/KLERIKAT

Termini duhovnih vježbi

15.-20. lipnja – ZAOSTROG
22.-27. lipnja – IMOTSKI
24.-29. kolovoza – SINJ
31. kolovoza-5. rujna – MAKARSKA
2.-7. studenoga – VISOVAC

Svećeničko ređenje

29. lipnja – IMOTSKI

Dan Provincije

2. srpnja – VISOVAC

Polaganje prvih privremenih zavjeta

5. srpanj – VISOVAC

Oblačenje

12. srpanj – VISOVAC

OBAVIJEST

Termini regionalnih sastanaka iz objektivnih razloga bit će određeni naknadno te poslani svim samostanima početkom mjeseca travnja.

Fra Drago Gverić imenovan župnikom u Kazibi - RD Congo

30. prosinca 2007. godine svečano je otvorena i peta župa u Kazibi u prisutnosti više tisuća vjernika, svećenika, redovnika i redovnica kao i državnih predstavnika.

Slavlju je predsjedao nabiskup Bukavu: Francoic-Xavier MAROYI. Župa je posvećena KRISTU-KRALJU. Fra Drago je imenovan župnikom.

Dok fra Dragi čestitamo na novoj službi, želimo mu obilje Božjeg blagoslova u pastoralnom radu.

Očuvanje okoliša

Ideja da se izgradi Centar za gospodarenje otpada na području Lećevice, u Splitsko-dalmatinskoj županiji, izazvalo je i izaziva još uvijek duge rasprave. Budući da se radi o vrlo važnom pitanju ne samo za Dalmatinsku zagoru, nego i za šire područje naše Domovine donosimo u cijelosti dopis fra Gabrijela Jurišića, urednika Zbornika «Kačić» upućenoga Komisiji Hrvatske biskupske konferencije «Justitia et pax» jer smo kao sljedbenici sv. Franje Asiškoga, zaštitnika ekologije, dužni brinuti se za očuvanje svega stvorenoga.

Uredništvo

ZBORNİK «KAČIĆ»
Šetalište kard. A. Stepinca 1
21230 Sinj
Br. 19/08.
Sinj, 26. 1. 2008.

Predmet: *Očuvanje okoliša.*

P. n.

«JUSTITIA ET PAX»
(n/r. msgr. dr. Vlade Košića)
Kaptol 22
Z a g r e b

Budući da se već dosta dugo vode rasprave o prikladnosti i štetnosti izgradnje Centra za gospodarenje otpadom u Lećeveci, u Splitsko-dalmatinskoj županiji, smatramo se dužnim upozoriti Naslov na taj problem i zamoliti da razmotri razloge pro i kontra te da svojim autoritetom pomogne naći rješenje, koje će biti i najbolje s obzirom na potrebu zbrinjavanja otpada, ali i na moguće štete što će ih taj projekt imati na okoliš, pitku vodu za oko 500.000 stanovnika, na sva živa bića u tom dijelu Dalmatinske zagore (ljude, životinje i biljke), ali i na tzv. mrtvu prirodu.

O tome problemu dosta se raspravljalo u Splitsko-dalmatinskoj županiji, Ministarstvu znanosti i tehnologije, Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog

planiranja i graditeljstva, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva i na drugim razinama u Republici Hrvatskoj, npr. na okruglim stolovima, stručnom i dnevnom tisku, radiju i televiziji. Svi su ti materijali poznati i zainteresiranima dostupni.

Posebno treba ispitati koje razloge iznose oni koji se bore i predlažu da Centar bude u Lećevici. No, svakako treba ozbiljno razmotriti i suprotno mišljenje koje upozorava na sljedeće: cijeli prostor Zagore, a posebno Lećevica i njezina okolica, krški su kraj, a to znači daje teren vodopropustan; otkrivene su 24 podzemne špilje, koje su proučene i fotografirane, a vjerojatno postoje i druge koje još nisu otkrivene; podzemne vode toga terena «daju» vodu za rijeke: Krku, Čikolu, Pantan, Žrnovnicu i Jadro, za koji je Hrvatski geološki institut (br. 68/06) utvrdio da njegova voda dolazi iz navedenoga područja; to je područje spremište strateških vodnih rezervi; to je područje i seizmički aktivno.

Devetnaest ekoloških udruga, okupljenih u «Zvona Zagore», od lokalnoga stanovništva, koje se uporno protivi izgradnji Centra, već je prikupilo 9.000 (devet tisuća) potpisa za peticiju kojom se odbija ta izgradnja. Ujedno upozorava da nije bilo nikakve ankete ni referenduma.

Zbog svega toga je i «Europska zelena stranka» na svome koncilu u Beču (12.-14. listopada 2007.) objavila »Rezoluciju br. 6«, kojom poziva Europsku komisiju, Europski parlament, Europsku banku za obnovu i razvoj kao i ostale zainteresirane institucije da odmah zaustave pomoć tom projektu i da se sve što je potrebno hitno istraži i tek onda donese konačna odluka (vidi u prilogu tekst Rezolucije br. 6).

Sv. Franjo Asiški je svoje poštovanje i ljubav prema prirodi posebno iskazao u svojoj «Pjesmi brata Sunca», pa ga je papa Ivan Pavao II. proglasio zaštitnikom ekologije. Stoga kao franjevac i sljedbenik Velikoga Asižanina i kao građanin Republike Hrvatske smatram se dužnim iznijeti svoje mišljenje, podržati lokalno stanovništvo u njegovu zakonitom zahtjevu i zamoliti Naslov da svojim autoritetom pomogne poštenom, pravednom i svima korisnom rješenju toga pitanja.

Potrebno je također upozoriti da se lokalno stanovništvo boji kako neke zagovaratelje izgradnje Centra ne vode dobre namjere, nego neki drugi interesi. Te sumnje i prigovore treba ozbiljno ispitati, da bi se došlo do točnih rezultata i moglo djelovati u interesu lokalnoga stanovništva i stanovnika cijele Hrvatske.

I nedavna izložba u Zagrebu «Dalmatinska zagora nepoznata zemlja» pokazala je prirodne i ine vrijednosti prostranstva Zagore. Treba ih sačuvati i predati novim naraštajima (usp. Katalog).

Nakon svega iznesenog, molim Naslov da ozbiljno promotri tu višestruko važnu problematiku i angažira odgovarajuće stručnjake, koji će županijskim vlastima i ministarstvima predložiti najbolje rješenje.

Uz izraze poštovanja i pozdrav

Fra Gabriel Jurišić,
urednik zbornika «Kačić»

Prilozi:

Rezolucija br. 6 EZS,
Vesna Kusin, Riznica Zagore (članak).

Dostavljeno:

Tajništvo HBK, Zagreb,
Pro scinetia, Zagreb,
Nadbiskupski ordinarijat, Split,
Biskupski ordinarijat, Šibenik,
Franjevački provincijalat Presv. Otkupitelja, Split,
Franjevački institut za kulturu mira, Split,
Dekanatski ured, Unešić,
Župski ured, Lećevice.

Prilog 1.

Europska zelena stranka

Koncil, Beč 12.-14. listopada 2007.

REZOLUCIJA BR. 6. - Zaustavite planove za regionalno odlagalište otpada u osjetljivom prirodnom okolišu Dalmatinske regije u Hrvatskoj

Pozadina

Planovi da se uspostavi regionalno odlagalište otpada u lokalnoj zajednici Lećevice u dalmatinskoj regiji Hrvatske izazvali su jako protivljenje lokalnog stanovništva. Do sada, u sedam godina, poduzete su sve moguće javne i legalne akcije. Ovaj slučaj pokazuje veliku nebrigu za okoliš, dobro upravljanje, poštivanje zakona i primjenu sporazuma s Europskom unijom i ostalim institucijama. Poslije dugotrajne borbe u Hrvatskoj, vodeći ljudi u okolišnim udrugama osjećaju obavezu pozvati europske institucije da izvrše temeljitu istragu i obustave svoju pomoć tom projektu.

Koncil Europske zelene stranke na sastanku u Beču imajući u vidu:

- status republike Hrvatske kao aplikanta za EU
- sporazum između EU i Hrvatske o zaštiti kraških područja i podzemnih voda

- odobrenje Europske banke za obnovu i razvoj u iznosu od 1,8 milijuna eura predviđenih za Centar odlagališta otpada
- punopravne dokumente Republike Hrvatske kao što su Strategija upravljanja otpadom, Zakona o zaštiti prirode, Zakona o zaštiti voda, Zakon o otpadu, Zakona o lokalnoj samoupravi, Zakona o zaštiti špilja
- odsustvo, prema hrvatskom zakonodavstvu, potrebnih odluka u vezi istraživanja i planiranja regionalnog odlagališta otpada u području Lećevice
- još uvijek nezavršen postupak u vezi legalnosti procedure na Ustavnom sudu Hrvatske
- da je spomenuto područje krajnje osjetljivo kraško područje koje zahtjeva hidrološka istraživanja
- da je spomenuta regija podzemno izvorište četiriju rijeka što ju ujedno čini područjem strateških vodnih rezervi
- da je to seizmički aktivno područje
- da su ispitivanja u okolišu izvršena ne samo protivno hrvatskom zakonodavstvu već i protivno lokalnoj zajednici te zabrani istraživanja u toj istoj lokalnoj zajednici (3. listopada 2000.)
- da spomenuta istraživanja nisu u potpunosti napravljena kako je navedeno u specifikaciji istraživanja
- rezultate naučnog simpozija o odlagalištu otpada u Dalmatinskoj zagori, 07. svibnja 2005.

Pozivamo Europsku komisiju, Europski parlament i Europsku banku za obnovu i razvoj, kao i ostale zainteresirane institucije:

- da odmah zaustave pomoć tom projektu
- da provedu potpunu istragu imajući u vidu sve aspekte projekta kao što su zaštita okoliša i preventivnih mjera, dobro upravljanje i poštivanje zakona kao i eventualnu zloupotrebu dodijeljenih sredstava.

Zelena lista, Hrvatska

Prilog 2.

VJESNIK
HRVATSKI POLITIČKI DNEVNIK
Ponedjeljak, 1. listopada 2007.
Riznica Zagore

Zagora se može oploditi njom samom. Najveća bi greška bila pretvoriti je u gospodarsku zonu i odlagalište te tako uništiti njezine prirodne i kulturne vrijednosti koje se mogu višestruko kapitalizirati.

Može li Zagora, naravno ona dalmatinska, biti hrvatski prostor budućnosti? Oni koji su i dosad marginalizirali taj prostor s podsmjehom će dočekati to pitanje, ali oni koji tu žive i koji su s tog prostora ponikli ipak vjeruju da Zagora ima potencijala, što je povijest višestruko potvrdila. Što više, neki to već i svojim djelovanjem potvrđuju.

Dugopolje, koje upravo obilježava desetu obljetnicu utemeljenja općine, za blagdan Sv. Mihovila, koji je i Dan općine Dugopolje, upriličilo je (uz brojna druga, pa i kulturna događanja) održavanje okrugloga stola pod tim nazivom: »Zagora - hrvatski prostor budućnosti«. Da Zagora ima budućnost, pokazalo je upravo Dugopolje. U deset godina postojanja općine, tu je, naime, prostor krša i kamenjara pretvoren u jednu od vodećih poduzetničkih zona u Hrvatskoj. Selo i zaseoci preoblikuju se u grad, grad budućnosti, grad koji već najavljuje i gradnju koncertne dvorane! Treba li sumnjati? Ne, ako je suditi prema učinjenom, volji i entuzijazmu koji tu vlada. Dugopolje će, dakle, imati koncertnu dvoranu prije Splita, te metropole Dalmacije koja Zagoru još i dalje marginalizira tretirajući je kao beznačajnu pozadinu (zaleđe) u koju se može prebaciti sve što Splitu smeta.

A Split, koji na duši nosi »smrtni grijeh« prema Zagori (»čuvaj se onih preko gora« vrijedi i danas), trebao bi shvatiti da je Zagora njegova riznica, a ne odlagalište. To je i jedna od poruka okruglog stola. Kako zemlja krša i siromaštva može biti riznica, opet će se s podsmjehom pitati mnogi.

Bogatstvom kojim raspolaže, Zagora se može oploditi njom samom. Kako? Ne dopuštajući da se taj ušćuvani prostor devastira kao novootkrivena zona za eksploataciju, primjerice otvaranjem kaverni kamenoloma (koje je susjedna Italija u takvim područjima zabranila, računajući na naše) što narušavaju izniman prirodni okoliš Zagore koji bi hitno u raznim kategorijama trebalo zaštititi i plasirati na turističke rute. Ako se Zagora može danas podičiti najušćuvanijim prapovijesnim krajolikom u Europi, a može jer to tvrde međunarodni stručnjaci, onda to mora znati kapitalizirati u turističkoj ponudi, baš kao i pedesetak srednjovjekovnih tvrđava koje krune prostor Zagore, potvrđujući, kao i prapovijesne gradine, stratešku važnost te hrvatske regije. Svaka bi zemlja od toga napravila atrakciju. To može i Hrvatska, to može Zagora i Splitsko-dalmatinska županija. Može li? Ako je moglo Dugopolje učiniti gospodarski iskorak, može i Zagora u cjelini. Ali to ne znači da Zagoru treba pretvoriti u gospodarsku zonu koja će uništiti postojeće vrijednosti. Njih treba znati iskoristiti. Pažljivo! Ulagati u postojeću graditeljsku baštinu, onu ruralnu, kamenu, koja nestaje. Sačuvati je, formirati etno-eko sela (za što već postoji plan Županije) u kojima se nudi dobar smještaj, tradicijska gastronomija, sačuvana etnografska građa (a ima je u izobilju), a ponajviše mir i očuvani okoliš u koji urbano stanovništvo ne

samo obalnog pojasa, onoga kome je Zagora zaleđe, nego i cijelog svijeta, sve češće bježi. Stanovati u Zagori, raditi u Splitu, Trogiru ili Šibeniku, ideal je koji već mnogi sanjaju. Čak i turistički, ugodnije je stacionirati se bilo gdje u ljepotama Zagore nego li u nepodnošljivoj vrevi bilo kojeg obalnog mjesta, mahom devastiranog apartmanizacijom i betonizacijom.

Suludo je, dakle, u Zagori odrediti 30 gospodarskih zona, 30 vjetro-parkova i tko zna koliko kamenoloma, odlagališta obalnog smeća (što se već ucrtava u neke prostorne planove) i svega što Splitu i povlaštenima u priobalju smeta.

Značilo bi to olako uništiti tu riznicu koja, osim izložbom »Dalmatinska zagora - nepoznata zemlja«, još nije otvorila vrata javnosti. Samo onaj tko nije vidio taj kraj, tko ne zna za spilje ispod odabrane lokacije, tko nema pojma da se ispod planiranog odlagališta krije voda Krke, Jadra i Cetine koju pije gotovo pola milijuna ljudi - taj može podržati takvu ideju. Tko zna?

Možda predlagatelji sve to i znaju, ali se nadaju profitu iz flaširane vode i novcu za odlaganje svega i svačega što se iz cijele Europe može na to mjesto lako dovesti i vlakom i kamionom.

Vesna Kusin

Zahvala fra Josipa Božića

Zbog situacije u kojoj se našao i koju proživljava naš brat fra Josip Božić Stanić donosimo njegovu zahvalu upućenu kako sudionicima susreta u mjesecu studenome 2007. godine u Wiesbadenu/N., tako i svojoj braći u Zajednici:

Na prošlogodišnjem susretu naše braće, koja žive i rade u Njemačkoj, s o. Provincijalom, koji je održan u mjesecu studenom 2007. godine u Wiesbadenu/N., na inicijativu moga Münchenskoga gvardijana fra Vuka Buljana, sva nazočna braća, njih dvadeset i četiri, su jedan dan slavili svetu misu na nakanu moga ozdravljenja.

Kako je većini braće u Provinciji poznato, u mome su tijelu otkrivena tri zloćudna što tumora, što karcinoma od kojih bolujem i protiv kojih se borim i liječim.

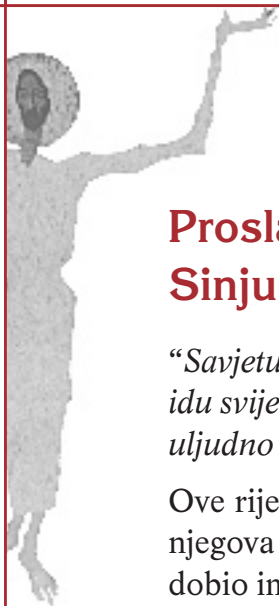
Stoga, duboko dirnut i do samih suza ganut gvardijanovom inicijativom i gestom koju su s potpunom bratskom spremnošću prihvatili svi nazočni, ovim putem i na ovaj način svima im se iz dubine srca i duše zahvaljujem, na tom za mene najvećem činu ljubavi.

Također se zahvaljujem i ostaloj braći u Zajednici na molitvama, u koje se i dalje preporučam.

Draga braćo, iskreno vam mogu reći, da ste svi u mojim molitvama, patnjama, trpljenjima i bolima, koje prikazujem Svevišnjem za dobro naše Zajednice i za dobro svakog brata. Na svih vas zazivam Božji blagoslov kao i blagoslov našega Utemeljitelja:

*Gospodin vas blagoslovio i sačuvaio!
Pokazao vam lice svoje i smilovao vam se!
Svratio svoj pogled na vas i dao vam mir!
Bog vas blagoslovio!*

Vaš fra Josip Božić Stanić

Proslava 650. obljetnice prisutnosti franjevacu u Sinju

“Savjetujem, opominjem i potičem svoju braću u Gospodinu Isusu Kristu: kad idu svijetom neka budu blagi, miroljubivi i čedni, skromni i ponizni, govoreći uljudno sa svakim kako se dolikuje.” Sv. Franjo

Ove riječi sv. Franje najbolje govore o njegovoj osobi, ali i o tome zašto su njegova braća tako brzo i tako uspješno “osvojila” svijet i zbog čega je on dobio ime “Obnovitelj svete Crkve”. Njegova poniznost i predanost u volju Božju osvajala je svijet, a Bog je tu poniznost i tu predanost njega i njegove braće pratio svojim svetim blagoslovima. Voljom Božjom brzo su došli i u Hrvatsku i tu, kao i na drugim mjestima širom svijeta, naviještali Isusovo evanđelje i duše vjernika privodili krsnom studencu i euharistijskom stolu.

Dolazak u Sinj i Cetinsku krajinu

U nakani da što više duša privedu Bogu, franjevci su išli širom svijeta i eto, vođeni Duhom Božjim, došli i na prostore Cetinske krajine. Kako nam kažu dokumenti, to je bilo prije 650 godina. Šest i pol stoljeća živjeti, raditi, žrtvovati se, zajedno pjevati i plakati sa svojim vjernicima i dopustiti da to “šaptom padne” ne bi bilo dostojno ni pravedno. Stoga su današnji nasljednici vjernih sinova sv. Franje odlučili, premda skromno, obilježiti tu veliku obljetnicu svoje prisutnosti u ovim krajevima.

Razmatran na susretu diskreta, iznesen na kapitolu braće samostanskog okružja i usuglašen s osobama koje su u svemu tome trebale sudjelovati. Za dan proslave izabran je 24. studenog kada se u dvorani samostana Čudotvorne Gospe Sinjske i njezinoj crkvi održala spomenuta proslava. Program je započeo u 9:30 sati otvaranjem skupa “*Franjevački vremeplov*”. U dvorani se okupio velik broj franjevacu, njihovih prijatelja i vjernika koje je pozdravio gvardijan fra Božo Vuleta. U svom govoru istaknuo je veliku i nerazdvojivu povezanost franjevacu i vjernika Cetinske krajine istaknuvši kako govoreći o svojim predšasnicima i njihovim velikim zaslugama kroz tako dugo i bremenito razdoblje govorimo i o sebi, kao onima koji su ne samo povezani s tim velikim uspjesima i “padovima” nego i obavezni nastaviti i živjeti ono za što su oni živjeli i ovdje i sada i u novim prilikama i vremenima očuvati i živjeti duh svoga Utemeljitelja. Istaknuo je da su franjevci na ovim prostorima uz svoj pastoralni rad razvijali kulturnu djelatnost u čemu su prednjačili profesori Franjevačke klasične gimnazije, a na poseban način djelovanje svih franjevacu u i preko svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske čijom su pomoći bili posrednici različitih Božjih milosti i tješitelji vjernog Božjeg puka u svim njegovim životnim stradanjima.

Radni dio skupa

Poslije gvardijanova pozdravnog govora uslijedilo je predavanje prof. Ivana Botice s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, s naslovom *“Počeci franjevaštva u Sinju: franjevci, Sinj i Cetina u srednjem vijeku”*. Predavač je istaknuo da su franjevci još 1357. godine uz potporu naših Nelipića ishodili dozvolu od pape Inocenta VI. za gradnju samostana i crkve Sv. Marije. Nažalost, ne postoje dokumenti koji bi nam pomogli odrediti mjesto, pa ni vrijeme gdje je bio i kada je sagrađen taj samostan. Ipak, samostan je 1457. godine postao kulturnim i duhovnim središtem cetinske kustodije, koja će poslije postati sastavnim dijelom Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja, koja se 1735. godine odvojila od dotadašnje velike provincije Bosne Srebrene. Poslije predavanja prof. Botice, program je nastavljen uz “okrugli stol” nazvan *“Franjevaštvo danas i sutra”*. Voditelj je bio dr. fra Ante Vučković, a sudionici dr. Neven Šimac, dr. Inga Tomić-Koludrović i prof. dr. fra Špiro Marasović. Prvo je Neven Štimac govorio na temu *“Kršćanin u politici i suvremenom svijetu”*, istaknuvši da putove za autentično kršćansko djelovanje u društvu treba tražiti u bogatim sadržajima socijalnog nauka Katoličke crkve. Dr. Inga Tomić-Koludrović istaknula je da bi franjevci prvi trebali prepoznati današnja društvena kretanja i pomoći da se ostvaruju istinski i za opće dobro korisni projekti. Da se to i ostvari, nužno je biti prisutan među ljudima i u danom momentu činiti ono što će pomoći da se i danas ostvaruje i širi duh sv. Franje. Izlaganje *“Franjevačka karizma u suvremenom političkom i gospodarskom trenutku”* dr. Špire Marasovića pokušaj je da se i opet istakne franjevačka karizma siromaštva i bratstva. To je u stvari radikalna duhovnost kojoj, u današnjem sekulariziranom i često puta hedonističkom društvu, jednostavno “nema mjesta”. To je teže ostvarivo i zbog toga što se i kod franjevaca osjeća neoliberalizam koji nas udaljava od Franje i njegove istinske duhovnosti

Poslije spomenutih predavanja otvorena je rasprava u kojoj se čulo da i danas franjevac treba zračiti vedrinom, miroljubivošću, skromnošću i srcem širokim za svakog Isusova sljedbenika, jer je to, kako nam je u ostavštini ostavio i naš sv. otac Franjo, glavna snaga franjevačke karizme koja i danas može “obnoviti društvo” i mnogu Božju djecu usmjeriti prema evanđeoskim datostima.

Sveta misa zahvalnica

Kao što i dolikuje i ovaj je skup završio uz oltar Isusa Krista, jer je On Onaj koji nas poziva, uči i vodi Ocu. Vjerujemo da nas je pratio i u ovom slavlju. Svetu misu zahvalnicu, uz svoju braću iz samostana i samostanskog okružja predvodio je dr. fra Željko Tolić, provincijal. Zahvaljujući Bogu

za višestoljetnu prisutnost franjevacu u Sinju i Cetinskoj krajini, molio je Njegovu Svemogućnost da i dalje “šalje vrijedne radnike u svoju žetvu”, a sve fratre pozvao da Mu u tome “pomognu” svojim predanim i evanđeljem nadahnutim životom. Misno slavlje uzveličao je svojim pjevanjem zbor Gospe Sinjske kojim je ravnao fra Jure Župić uz pratnju sestre Jelene i zbor naših bogoslova koji žive i studiraju u Splitu.

Dok zahvaljujemo tolikim vrijednim sinovima sv. Franje koji su davali sebe da bi ljudske duše privodili Bogu, molimo Boga da nam da snage da i danas, tražeći ispravne putove, djelujemo u tom istom duhu i po zagovoru sv. Franje obogaćujemo ovu Krajinu i ovaj narod novim vrijednim Franjinim potomstvom.

FAS

14. Obiteljski susret u Franjevačkom samostanu u Zaostrogu

U Franjevačkom samostanu u Zaostrogu održan je 14.-ti Obiteljski susret pod naslovom Vrednote u obitelji i njihovo prenošenje.

Voditelj je bio povjerenik Ureda za pastoral obitelji splitsko-makarske nadbiskupije prof. dr. don Josip Čorić. Većina sudionika susreta bili su članovi Hrvatske zajednice Bračnih susreta zajedno sa svojom djecom, a među njima i predstavnici za dalmatinsku regiju Elza i Nikica Jurun. Većina parova su roditelji brojne djece, pa je ovo bila divna prilika da se nađu na jednom mjestu i roditelji i djeca, što nije uvijek moguće kroz redovita druženja u zajednici Bračnih susreta.

Obiteljski susreti jedan su od aktivnosti djelatnika Savjetovališta za obitelj pri samostanu Gospe od Zdravlja u Splitu, a održavaju se od 1996. godine. Jedanaest takvih susreta do 2004. godine organizirala je prof. dr. Elza Jurun. Nakon trogodišnje stanke susreti su nastavljeni. Posljednja tri susreta organizirala je dr. Danijela De Micheli Vitturi djelatnica Savjetovališta za obitelj pri Samostanu Gospe od Zdravlja u Splitu sa svojim suprugom članom HZBS.

Na ovogodišnji susret stigle su obitelji iz Zlatar Bistrice, Vodica, Dugog Rata, Opuzena i Splita (17 odraslih i 21 dijete od 2 do 20 godina). Gvardijan samostana fra Ivica Omazić izrazio je zadovoljstvo što ponovo može ugostiti roditelje brojne djece i vidjeti toliko djece u samostanu u kojem je svećenika sve manje. Ova je godina Obraćanja sv. Pavla, a i godina kada se u splitsko-

makarskoj nadbiskupiji moli za duhovna zvanja, stoga je u svom izlaganju prof dr. Josip Čorić u središte stavio osobu Isusa Krista, postavivši pitanje *Tko je Isus Krist*. Govorio je o Kristu Pomazaniku, Učitelju, Proroku, znaku protivljenja i sablazni, Spasitelju, koji voli i prašta, a povrh svega ljubi. Gdje je ljubav tu je i odgovornost na koju su pozvani roditelji u svom pozivu, a i mladi u svom životu i međusobnom odnosu. Istaknuo je važnost predbračne čistoće u odgoju i formaciji mladih kao i ustrajnu osobnu i zajedničku molitvu. Kako moliti, trajno je pitanje, a odgovor na njega daje Isus. Don Josip je preporučio roditeljima da u svojoj zajedničkoj obiteljskoj molitvi mole i za svoje svećenike i da u svojim roditeljskim inicijativama budu jedinstveni. Mladi koji istinski upoznaju Krista vide da ih nitko ne ljubi kao ON. Također je naglasio važnost pripreve za brak. Uloga obitelji je tu neizostavna kao i održavanja kvalitetnog bračnog odnosa među supružnicima. Nema braka koji se ne može ozdraviti poručio je prof. Čorić, i u to je potrebno vjerovati, sumnja je najbolji način da se stvar upropasti. Sudionici susreta su svaki dan slavili svetu misu, koju je u petak i subotu predslavio don Josip Čorić, a u nedjelju fra Ivica. U svojoj homiliji don Josip je istaknuo kako moderni čovjek želi biti slobodan od svih ovisnosti, a upravo bolesti ovisnosti uzimaju sve više maha, osim alkohola, duhana i droge tu su automati, kompjutori i dugi sati ispred TV ekrana. On nije protiv TV-a već protiv neumjerenog i nekontroliranog gledanja, pogotovo kada se radi o djeci, kojima ne preporučuje više od pola sata ispred kompjutera dnevno. Umjesto maratonskog sjedenja ispred TV-a preporučio je čitanje korisnog štiva koji pomaže u odrastanju i osobnoj izgradnji. Naglasio je da 13 000 Hrvata godišnje umire od posljedica pušenja. Mlade je pozvao da se klone idola i opredijele za ideale po uzoru na Isusa Krista. Na kraju je rekao da nam Bog daje slobodu, a na nama je da je izaberemo.

U nedjelju su sudionici slavili svetu misu zajedno sa župljanima Zaostroga. Gvardijan fra Ivica koji je predslavio svetu misu izrazio je radost što je još jednom mogao ugostiti obitelji s brojnom djecom koja su bar na kratko u zimskom vremenu "oživjela" samostan. Govoreći o krštenju Isusovu u svojoj homiliji naglasio je kako je vjeru potrebno živjeti, a to uključuje i redovito dolaženje na euharistijsko slavlje, vjeronauk i aktiviranje u župi u kojoj je formiran i župski zbor. Na kraju trodnevnog druženja roditelji su podijelili svoja iskustva. Djeca su dobila zadatak da napišu tko im je u životu bio zvijezda vodilja i što bi poklonili Malom Isusu da su oni mudraci. Najviše zvijezda vodilja bile su majke i pokoji tata, a među darovima za malog Isusa bilo je autića, računala, krune, svijeće, cvijeća, molitvi i srca. Roditelji su na istu zadanu temu bili rječitiji. Zvijezda vodilja bile su majke, bake, očevi, supruge osobna savjest, pojedini svećenici, bolest u obitelji i teške, naizgled bezizlazne životne situacije koje su ih učvrstile u vjeri. Ono

što bi roditelji najradije darovali malom Isusu su vlastite obitelji, njihova djeca, srce i život.

Na kraju susreta voditeljica je zahvalila fra Ivici za velikodušnost, gostoljubivost i razumijevanje duhovnih i materijalnih potreba obitelji s brojnomo djecom kojima su ovakvi susreti još uvijek radost zbog međusobnog druženja i zajedničkog susreta s Kristom. Sljedeći susret dogovoren je za lipanj zainteresirani se mogu javiti organizatoru.

Danijela De Micheli Vitturi

Bogat životni i svećenički put

Fra Vjekoslav Vjeko Vrčić član je Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja iz Splita. Ove godine navršava 94. godinu života i 70. obljetnicu misništva.

Vjekoslav Vrčić rođen je 28. veljače 1914. u Imotskom od oca Vjekoslava (Luje) i majke Ane rođene Jeličić. Školovao se u Imotskom, Sinju i Makarskoj.

Zaređen je za svećenika 12. ožujka 1938., a prvu svetu Misu prikazao je 13. ožujka u Imotskom.

Bio je profesor Franjevačke klasične Gimnazije u Sinju od 1939. do 1945. godine kada je imenovan metkovskim župnikom. Na župi sv. Ilije u Metkoviću ostao je do 1958., a bio je i dekan Neretvanskog dekanata. Godinu dana je bio župnik u Runoviću-Zmijavcima, te onda u Igranima i Drašnicama do 1961., kada postaje gvardijan, župnik i dekan u Imotskom. Zatim je bio od 1967. do 1982. godine župnik i dekan u Vrgorcu. Od 1982. živi u samostanu u svom rodnom Imotskom.

Uz brojne poslove i dužnosti kroz svoj svećenički život osnovao je i bogati Zavičajni muzej pri franjevačkom samostanu u Imotskom. Radi se uglavnom o starim predmetima koji su bili u svakodnevnoj uporabi u Imotskom i okolici.

Fra Vjeko Vrčić se bavi književno-publicističkim radom od gimnazijskih dana. Objavio je mnogo članaka po časopisima i novinama i oko dvadesetak knjiga: *Odjeci 250. godišnjeg rada župe Imotski*, Imotski 1967.; *Biokovski župnik*, Imotski 1969.; *Svećenici i redovnici Imotske krajine*, Imotski 1970.; *Vrgorska krajina*, Vrgorac 1972.; *Neretvanske župe*, Metković 1974.; *Naš Magistar*, Vrgorac 1977.; *Župe Imotske krajine I. dio*, Imotski 1978.; *Župe Imotske krajine II. dio*, Imotski 1980.; *Govori župnik*, Split 1982.; *Posljednji*

bijeg, Imotski 1984. i 1991.; *Plamen iz kamena*, Lovreć 1985.; *Franjevačka baština u Imotskom*, Imotski 1986.; *Plemena Imotske krajine*, Imotski 1986. i 1996.; *Biskup fra Paškal Vujčić*, Imotski 1992.; *Labuđi pjev*, Imotski 1997.; *Majkama srcem i dušom*, Imotski 2000.; *Kroz Kosovo i Makedoniju*, Imotski 2003. itd.

Njegove su knjige nezaobilazna literatura za sve one koji se žele baviti poviješću pojedinih župa o kojima je pisao: Imotske ili Neretve krajine.

Fra Vjeko je dobio više nagrada i priznanja za svoj rad. Odlukom predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana odlikovan je 1. ožujka 1998. Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića. Nagradu Splitsko-dalmatinske županije "za životno djelo velikih zasluga na kulturnom i vjerskom polju" dobio je 6. travnja 2000. Nagradu grada Imotskoga dobio je 2. kolovoza 2006., a Nagradu grada Metkovića uoči sv. Ilije, 19. srpnja 2007.

Fra Vjeko i danas još rado ispovijeda i bavi se intelektualnim radom.

Radostan je i zahvalan Gospodinu što mu je dao dug život i bistar um.

(Preuzeto iz *Hrvatskog tjednika FOKUS*, od 22. veljače 2008., str. 61.)

Matija Maša Vekić

Svečani akademski čin u Rimu

Od 8. do 10. studenoga 2007. u Rimu, na Antonianumu, slavila se 60. godišnjica Skotističke komisije i 30. godišnjica smrti o. fra Karla Balića. Tom prigodom Skotistička komisija je izdala dvije knjige, a Papinska marijanska međunarodna akademija predstavila novu knjigu o Mariji u životu i djelima pape Ivana Pavla II. Našu Provinciju je predstavljao fra Petar Milanović, vikar provincije, koji je pozdravio organizatore i sudionike ovog svečanog akademskog događaja riječima:

«U ime mnogopoštovanog fra Željka Tolića, provincijala Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja iz Splita, Hrvatska, pozdravljam mnogopoštovanog fra Joséa Rodrigueza Carballa, generala Reda i Velikog Kancelara papinskog Universiteta Antonianum, rektora istog Universiteta, predsjednika Skotističke komisije, predsjednika Papinske Marijanske međunarodne Akademije i sve prisutne u ovoj dvorani Sv. Ante.

Prije trideset godina, točno 15. travnja 1977. godine, u Međunarodnom učilištu sv. Ante u Rimu, preminuo je o. Karlo Balić.

18. travnja 1977. godine u 17 sati slavila se misa zadušnica za o. Balića. U prigodnoj homiliji, mnogopoštovani fra Konstantin Kozzer, general Reda

između ostaloga je rekao: ‘Mnogopoštovani otac Karlo Balić bio je snažnog temperamenta, jake volje i čvrste odluke, koji se nije plašio poteškoća i koji nije popuštao pred suprotstavljanjima.

Poznata su njegova velika ostvarenja. Kao teologa poznajemo ga ne samo kao kompetentnog, kritičnog, upornog u traženju istine, nego i inspiriranog ljubavlju Božjom, ljubavlju Kristovom, ljubavlju Gospinom, ljubavlju prema velikim skolastičkim svjetlonošama, i, među ovima, na poseban način sa *svojim* Ivanom Duns Skotom. Njegov rad na području teologije bio je obilježen dubokom i neograničenom vjernošću Papi i crkvenom učiteljstvu» (P. Karlo Balić, Roma 1978, str. 219).

O. Pavao Melada, predsjednik Papinske Marijanske međunarodne Akademije, koji je dobro poznao o. Balića, 15. ožujka 1978. piše: ‘O. Balić je bio izvanredan čovjek, bogat humanošću, dinamičan i odlučan znanstvenik, časni sin Crkve i Reda Manje Braće’.

Bez sumnje, univerzalna povijest Crkve, i posebno povijest Crkve među Hrvatima, brinut će se različitim aktivnostima i ostvarenjima o. Balića i odredit će mjesto koje mu i pripada među velikim sinovima Crkve (isto, str. 5). Baš u ovoj svečanoj prigodi želio sam istaknuti ova dva svjedočanstva.

Kad smo imali našu Franjevačku visoku bogosloviju u Makarskoj, svake godine 8. studenog slavio se dan Ivana Duns Skota i tom prigodom su se organizirala predavanja o osobi i djelima Ivana Duns Skota. Tako se rodila ideja da se napiše knjiga o Ivanu Duns Skotu. 1996. u Makarskoj dr. fra Stjepan Čovo, profesor na istom teološkom učilištu, izdao je knjigu pod naslovom «Blaženi Ivan Duns Skot». Ovu je knjigu posvetio fra Karlu Baliću i svim njegovim suradnicima u Skotističkoj komisiji.

Iduće godine, dvije franjevačke provincije, Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu i Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja u Splitu, pripremaju seminar o skotizmu u Hrvatskoj. Nadamo se da će taj seminar dati i svoj doprinos boljem i temeljitijem upoznavanju osobe i djela blaženog Ivana Duns Skota koji je bio i koji je još i danas za nas učitelj, svjedok i prorok».

Fra Petar Milanović Trapo, *vikar Provincije*

Proslava Bezgrješne u HKM München

U subotu 08. prosinca je u kapeli Bl. Alojzija Stepinca proslavljena svetkovina Bezgrješnog začeća Blažene Djevice Marije. Brojni Marijini štovatelji su stigli u kapelu Bl. Alojzija Stepinca da kroz molitvu i pjesmu izraze svoju

zahvalnost Majci kojoj se u dugim iseljeničkim godinama utječu pod zaštitu. Misno slavlje je predvodio fra Luka Livaja uz koncelebraciju župnika fra Tomislava Dukića i župnog pomoćnika fra Ante Buljana. U propovijedi je fra Luka istaknuo kako su svi franjevački redovnici i redovnice po svojim statutima obavezni svečano slaviti svetkovinu Bezgrješnog začeca BDM. Sestre koje već godinama djeluju u HKM su članice redovničke zajenice pod imenom i zaštitom Bezgrješne, "Sestre franjevke od Bezgrješne". Nakon misnog slavlja uslijedio je svečani dio programa uz recitale, pjesme i klasičnu glazbu. U programu su nastupili dječji zbor HKM "Hrvatski slavuji", pod ravnanjem sestre Nikoline Bilić, te tamburaški orkestar misije pod ravnanjem Gabriela Vale. Osim skupina koje djeluju u misiji u svečanom programu posvećenom Mariji su nastupile Marlene Priskiće, hrvatska pijanistica iz Münchena koja često nastupa na misijskim proslavama, te Kristina Šop, apsolventica solo pjevanja na Musikhochschule u Münchenu, koja kao i Marlene unatoč svojim velikim obavezama često sudjeluje na proslavama koja organizira HKM. Tako su se kapelom Bl. Stepinca širili čisti dječji glasovi malih slavuja koji uz puno zanosa izvode duhovne pjesme pokazujući kako sve intenzivnije postaju prepoznatljivi znak ove hrvatske zajednice. I ljubitelji klasične glazbe su u subotu mogli uživati u ponuđenom programu. Tamburaši su oduševili svojim izvođenjem Beethovenove Ode radosti kao i Sanctusa od F. Schuberta. Pogotovo je svojim maestralnim izvođenjem nekoliko kompozicija na glasoviru oduševila pijanistica Marlene Priskiće. Marlene je odsvirala 4 kompozicije J. S. Bacha, C. Debussyja, G. Verdija, te Mazurku op. 68. Apsoventica solo pjevanja Kristina Šop je svojim izvođenjem Ave Maria J. S. Bacha i G. Verdija pokazala svu raskošnost svog pjevačkog talenta. U programu posvećenom Mariji nastupili su i recitatori Lidija Papković, Slavko Božić, Antonija Zubak, Vinko Božić, Žana Tokić i Mirko Sabljo.

Andela Drmić

Adventski susret mladih u HKM München

U petak 07. prosinca je u kapeli Bl. Alojzija Stepinca održan četvrti po redu adventski susret za mlade. U HKM München ovakvi su susreti u vrijeme Adventa postali već tradicija. Kao i svi dosadašnji susret i ovogodišnji adventski susret privukao je veliki broj mladih koji su uživali u programu. Moto ovogodišnjeg adventskog susreta bio je "Tvoja riječ Bože nozi je mojoj svjetiljka i svjetlo mojoj stazi". Program je započeo meditacijom o Adventu, o vremenu iščekivanja Isusovog dolaska, o značenju božićnog svjetla za nas ljude koji često kroz materijalno doživljavanje Božića izgubimo osjećaj

za ono istinsko doživljavanje Kristovog rođenja. Adventske tekstove je na sugestivnan način čitao član misijskog vijeća Marinko Rimac. Glazbenu podlogu meditacijama dali su misijski zborovi klapa Croatia i ženska vokalna skupina Lira koji su nastupili pod ravnanjem sestre Nikoline Bilić. Tako je prvi dio programa prošao u meditativnim tekstovima i prekrasnim glazbenim izvedbama koji su na poseban način približili Advent mladima u kapeli Bl. Alojzija Stepinca. U drugom dijelu programa nastupili su mladi misijski folkloriši *Fra Andrija Kačić Miočič* uz pratnju trojice tamburaša Christiana Kovačića, Zvonimira Nejaka i Christofera Terzića. Folkloriši su nastupili pod ravnanjem Petre Mustać i Floriana Grubišin, a otplesali su ples Obersteier. Tako je u jednoj veseloj atmosferi dočeka i izvedba komedije "Vitnes", u kojoj su maestralno uloge dida Klece i babe Mande odigrali fra Ante Marković Jojo i Marijana Marić, članica misijskog vijeća. Bio je to uspješan nastavak prošlogodišnje izvedbe "Triba ić' kući" koju je publika odlično prihvatila. Najzaslužniji za dramsku aktivnost u HKM je fra Ante Marković Jojo koji je samostalni autor svih dosadašnjih predstava koje su izvedene u okviru adventskih susreta. U središtu ove komedije je dida Kleco koji prati moderne trendove i želi pod svaku cijenu u svom selu otvoriti "vitnes" klub. Najvećeg protivnika dida Kleco ima u babi Mandi koja ismijava njegove želje. U pozadini priče je njihov unuk Čipa koji kao bauštelac radi u Njemačkoj i koji treba poslati novac da bi dida Kleco otvorio "vitnes" klub. Dijalozi između glavnih glumaca izazivali su salve smijeha u publici koja se odlično zabavljala promatrajući zgone i nezgone glavnih aktera. Marijana Marić i fra Ante Marković sjajno su se snašli u ulogama koje je publika odlično prihvatila. Na kraju su Marijana i fra Ante popraćeni gromoglasnim pljeskom publike koja je uživala u izvedbi. Nakon svečanog programa uslijedilo je veselo druženje u misijskim prostorijama.

Andela Drmić

Božićna proslava u HKM München

U prepunoj dvorani Löwenbräukellera gdje se okupilo preko 2000 hrvatskih iseljenika održana je 16. prosinca nikolinjsko-božićna proslava koju je organizirala najveća hrvatska katolička misija u iseljeništvu. Božićna priredba je imala humanitarni karakter, cjelokupni prihod s proslave bit će upućen obiteljima s velikim brojem djece u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Na feštu koju je organizirala HKM na čelu sa svojim voditeljem fra Tomislavom Dukićem i njegovim suradnicima stigli su vjernici svih generacija. Među posjetiteljima su se našli i generalni konzul RH u Münchenu Vladimir Duvnjak, konzul RBiH Nikica Džambo, brojni poslovni Hrvati iz glavnog

bavarskog grada, kao i roditelji naših nogometnih reprezentativaca Nike i Roberta Kovača, te Anica Kovač, supruga Roberta Kovača, s malim Markom Kovačom. Voditelj i organizator ove posebne nikolinjsko-božićne proslave fra Tomislav Dukić zahvalio se svim svojim suradnicima koji su pripremili bogati program, kao i svim vjernicima koji u tuđini ne zaboravljaju vjeru i tradiciju svog naroda. Posjetiteljima je priređen bogat zabavno-glazbeni program u kojem su sudjelovale brojne skupine koje djeluju u okrilju HKM. Voditelji programa bili su đakon Mate Kutleša i Petra Mustać. U glavnim ulogama na početku programa našle su se dječje skupine koje su uz pjesmu i ples iščekivale dolazak sv. Nikole. Mladi tamburaši pod vodstvom Gabriela Vale, uz glazbenu su podlogu podržavali male fokloraše iz skupine Bijeli golubovi, u dobi od 4-7 godina, i od 7-11 godina. Uz obilje dječje jednostavnosti i razigranosti Bijeli golubovi su pod vodstvom Marije Šibenik koja ih već godinama priprema za ovakve nastupe oduševili svoje roditelje i druge posjetitelje. Nakon najmanjih fokloraša na pozornicu su stigli "Hrvatski slavuji", dječji zbor HKM, pod ravnanjem s. Nikoline Bilić, koji su svojim slavujskim glasovima pjevali pjesme u čast sv. Nikole. Nakon pjesama i recitala upućenih dragom svecu, stigao je sv. Nikola sa vrećom prepunom darova. Ispričao je djeci kako je stigao iz Hrvatske, gdje je obišao djecu po svim krajevima Lijepe naše, i onda je preko Austrije stigao do Bavarske. Mališani su uz puno radosti primali poklone koje im je dijelio sv. Nikola uz pomoć svojih lijepih pomoćnica. Nakon dolaska sv. Nikole uslijedio je dio programa u kojem je nastupila obitelj Božić iz Nove Gorice sa 13 djece. Obitelj Božić nastupa u domovini kao glazbeni band pjevajući domoljubne i duhovne pjesme, izazivajući uvijek veliko zanimanje publike. U nastavku programa nastupale su folklorne skupine "Fra Andrija Kačić Miošić", pod vodstvom Petre Mustać i Floriana Grubišina, te druga folklorna skupina pod ravnanjem Slavice Tavre. Ovi folklorasi su svojim nastupima pokazali kako hrvatska tradicija živi među mladim hrvatskim generacijama. Na ovu božićnu proslavu stiglo je i betlehemske svjetlo iz Münchenske katedrale koje je hrvatskim vjernicima uputio kardinal Wetter. Uz svjetlo betlehemske svijeće i glazbene meditacije vjernici su mogli zaroniti u misterij Božića i svjetla koje znači životnu radost za vjernike. Velika atrakcija večeri bila je i bogata tombola gdje su se mogli osvojiti dresovi naših nogometnih reprezentativaca koji igraju u Bundesligi. Na ovoj proslavi je izvedena i komedija "Vitnes", u kojoj su fra Ante Marković Jojo i Marijana Marić maestralno odglumili uloge dida Klece i babe Mande uz ogromni smijeh publike. A nastup poznatog glazbenika iz domovine Dražena Zečića podigao je posjetitelje na plesni podij, gdje se i plesalo do kasnih sati. Tako je u jednoj prekrasnoj atmosferi uz puno pjesme i zajedničkog druženja završilo jedno posebno božićno slavlje hrvatskih iseljenika u Bavarskoj.

Anđela Drmić

Peta župa u Kazibi - RD Congo

Čini mi se, ako se ne varam, da nije mali broj braće koja ne poznaju činjenično stanje u nekoć 'našoj' misiji CIBANDA-MULAGI u Zairu, a sada Congo - po jednoglasnoj i demokratskoj odluci samog pok. Kabile, koji je i samog sebe jednoglasno i demokratski proglasio predsjednikom - kao ni ono što se iz nje rodilo i rađa. Kao da zanimanje za nju polako blijedi i kao da je nestalo povjerenja u »misionare«, a zaboravljamo da smo svi mi misionari. Ipak bio bi grijeh, pa i sramota, skrivati ono što se djelovanjem naše braće u ovom području razvilo i razvija, a to su: četiri župe i jedan samostan, više od trideset fratarara iz ovog područja (mnogo je i dijecezanskih svećenika i redovnika ne-franjevaca kao i redovnica iz ovih župa povjerenih franjevcima).

Domaći fratri, u dvije biskupije i dvije državne pokrajine, skrbe ne samo duhovno nego i materijalno za preko 200.000 stanovnika, od kojih su dvije trećine katolici.

Tu su također i bolnice, zdravstveni centri, škole, itd. Mnogo je ostvareno ili će biti, nadati se.

U zadnje vrijeme otvorili smo i zanatsku školu za razvojačenu djecu i mlade (jedina te vrste u nadbiskupiji) u Kazibi.

Poznato je da se s tom poteškoćom ne rado hvataju u koštac i veće, materijalno jače udruge a kamoli fratar, ali eto... Nije to samo naše djelo!

Bog je preko nas 'glinenih' posuda izlio obilje svog blagoslova na ovaj dio zemlje. Nažalost neke su se od tih 'posuda razbile' ili 'napukle'.

Kaže se da *ni uskrсна svijeća ne svijetli bez dima!*

30. prosinca 2007. godine svečano je otvorena i peta župa u Kazibi u prisutnosti više tisuća vjernika i još više znatiželjnika, svećenika, redovnika i redovnica kao i državnih predstavnika.

Slavlju je predsjedao nadbiskup Bukavu: Francoic-Xavier MAROYI. Posvećena je KRISTU-KRALJU. Fra Drago je imenovan župnikom.

Što se materijalnog tiče u ovoj novoj župi treba započeti sve od početka. Crkva i župna kuća su zaista u jednom stanju. (Padoše mi na pamet stihovi iz Kačićeve "Pisme o turskoj opsadi Beča": "... na glas da je svijetu cijelome, tužno stanje Beča bijeloga" - Staremburg zapovjednik obrane, dimom sa zvonika Sv. Stjepana, ako sam dobro zapamtio).

Provinciji i braći, koju je Providnost postavila na određene položaje, za dosadašnja ostvarenja - Veliko hvala!- ma gdje bili u vojujućoj, trpećoj ili slavnoj Crkvi!

Znam da ima braće i položaja koji ovise o pomoći i dobroj volji ili ne-volji drugih. Nisu “misionari” i misije jedini potrebni. Siromaštvo i bijeda na jednoj strani ne isključuju onu na drugoj, nažalost.

Ovdje vjernici, kao mravi, nose pijesak i kamenje, a trude se i opeku praviti - vele ‘vratija se Šime’...

Muka me tjera te se usuđujem predložiti Provinciji da sagradi ili daruje određena sredstva za izgradnju pastoralnih objekata u spomenutoj župi ovdašnjim fratrima i biskupiji prigodom 100-te obljetnice prisutnosti Evanđelja na ovim područjima, kao i prigodom ustanovljenja pete župe, povjerene fratrima.

Mir Vama!

Fra Drago Gverić

Predavanje Bernda Posselta u HKM u München

U utorak 29. siječnja t. g. u prostorijama HKM u Schwanthaler str. 96, održano je zanimljivo predavanje o ulozi koju će Hrvatska kao buduća članica EU imati na razvoj i oblikovanje kršćanstva, kao i o političkoj situaciji koja vlada oko pristupa naše domovine u EU. Predavanje je održao zastupnik CSU-a u Europskom parlamentu Bernd Posselt, koji je ujedno predsjednik Paneuropske unije Njemačke. Ovaj političar i novinar ujedno je aktivan u crkvenom životu Europe sudjelujući u različitim crkvenim udrugama. Posselt je ujedno 1999. godine odlikovan redom hrvatskog pletera za osobiti doprinos razvitku i ugledu RH.

Ovo zanimljivo predavanje organizirao je akademski krug HKM koji vodi fra Luka Livaja, kao i misijsko vijeće na čelu s predsjednikom Dinkom Grgićem i Antom Morom, politologom i dugogodišnjim prijateljem Bernda Posselta. Ove godine HKM München slavi 60 godina postojanja, i ovo predavanje je samo dio aktivnosti koje će HKM organizirati u povodu 60 godina postojanja najveće hrvatske iseljeničke zajednice u svijetu. Predavanje je privuklo veliki broj zainteresiranih hrvatskih iseljenika, a među njima i generalnog konzula RH Vladimira Duvnjaka, te veći broj hrvatskih intelektualaca i svećenika.

Fra Tomislav Dukić, voditelj HKM-a na početku se obratio prisutnima izražavajući svoj ponos što su hrvatski iseljenici tijekom šest desetljeća života u bavarskoj metropoli ostali dosljedni svojim nacionalnim i kršćanskim vrijednostima. Voditelj HKM-a nazočnima je predstavio bavarskog parlamentarca kao osvjedochenog prijatelja naše Domovine koji se u europskom parlamentu unatoč jakim strujama bori za što skoriji pristup Hrvatske EU.

Ante Moro, politolog i predsjednik misijskog odbora za odnose s javnošću izrazio je svoju zahvalnost Posseltu za njegovo nesebično zalaganje za hrvatske interese u okviru Europskog parlamenta i drugih europskih organizacija.

Posselt se na početku svog izlaganja, kao odlični poznavatelj situacije u Hrvatskoj i susjednim zemljama, osvrnuo na početak devedesetih godina i mukotrpní put koji je Hrvatska prošla do međunarodnog priznanja. Odugovlačenje priznanja neovisnosti RH otvorilo je put srpskoj agresiji na Hrvatsku, i europske zemlje su u tom periodu premalo napravile za vašu Domovinu. Ni danas neke europske zemlje poput Velike Britanije, Švedske i Nizozemske nisu sklone Hrvatskoj i one pokušavaju birokratskim putem usporiti ulazak Hrvatske u EU. Ali Hrvati su stari europski narod i zaslužuju mjesto u velikoj europskoj obitelji, koju mogu obogatiti zdravom kršćanskom supstancom. Posselt je istaknuo da u Hrvatskoj postoje brojne predrasude kako nam EU nije naklonjena, međutim te tvrdnje nisu točne. Postoji nesklonost nekolicine predstavnika EU, ali to nije generalni stav Europske unije. On je i izrazio svoj optimizam da bi se Hrvatska već 2010. godine mogla dobiti status punopravne članice velike europske obitelji. Bitno je da Hrvatska što prije pristupi EU, kako bi se izbjegao zajednički pristup sa Srbijom, jer to za Hrvatsku ne bi bilo povoljno, ali tome teži Velika Britanija, istaknuo je Posselt.

Hrvati već stoljećima žive i dokazuju svoju pripadnost katoličkoj Crkvi, kršćanska Europa treba takvu Hrvatsku da aktivno obnavlja kršćanske vrijednosti i da se zauzima za etičke i moralne vrijednosti unatoč suprotnim vjetrovima koji danas u Europi postoje. Katolici imaju svoje mjesto u Europi, iako se to često želi drugačije prikazati, ali Europu je nemoguće razumjeti bez njenih kršćanskih korijena i zato je uloga katolika velika u današnjem europskom društvu. Katolici se moraju uključiti u političku borbu, jer samo tako mogu pobijediti druge struje koje žele Europu bez kršćanskih vrijednosti. Nakon predavanja u diskusiju su se uključili prisutni posjetitelji.

Andela Drmić

Srca naša za Luku

U Bürgerhausu (*Kuća građana*), u Gustavsburgu, kod Rüsselsheima održan je 2. veljače humanitarni koncert «Srca naša za Luku».

Koncert su organizirali ljudi dobrog i plemenitog srca iz Frankfurta, Hrvatska katolička misija iz Rüsselsheima i obitelj Nedjeljka Lukača. Gosti koncerta bili su:

hrvatski konzul iz Frankfurta Marko Šimat, urednik Žive zajednice u Frankfurtu dr. Adolf Polegubić, pijanist i skladatelj iz Frankfurta Antonio Macan, kojega Hrvati zovu »novi Pogorelić«, a Nijemci »hrvatski Mozart«. Voditeljica programa bila je Jadranka Čelik-Škugor, novinarka hessenskog radija FFH.

Za vrijeme koncerta svirao je «Rivera Band» iz Frankfurta (Harry, Ivana i Vinko Kolobarić) uz njih su nastupili Jerko Drlje – Žuti i Rober Čolina iz Darmstadta.

Pozdravne govore održali su: voditelj HKM u Rüsselsheimu fra Berislav Nikić, majka bolesnoga Luke Iva Đerek, novinar Slobodne Dalmacije u Frankfurtu Zoran-Roko Paškov, predsjednik Udruge hrvatskih nogometnih klubova iz Srednje Njemačke Ivan Čeljo i domaćin Nedjeljko Lukač.

22-godišnji Luka Đerek nastradao je prije deset godina za vrijeme školskog odmora u školskom dvorištu u Hoffheimu i nalazi se u budnoj komi. Lukini roditelji još uvijek ne znaju pravu istinu tj. uzrok Lukine tragedije, koliko se god trude saznati jer ona se ipak i dalje skriva. No, ne žele odustati od nje jer jedino istina može ublažiti njihovu bol.

Jednom sam prilikom upitao Lukinu majku Ivu kako podnosi teški obiteljski križ sina jedinca, odgovorila mi je: «S vjerom i ljubavlju! S vjerom i ljubavlju probijaju se i tuneli u planinama. Bez vjere i ljubavi nema ništa na zemlji!» To pokazuje i njihova soba od dvadesetak kvadratnih metara u kojoj se nalazi blagovaonica, dnevni boravak, spavaonica i «kućna bolnica».

Zato apeliramo na sve ljude dobrog srca po cijelome svijetu, a posebno na vjernike da u predstojećoj korizmi pomognu svojim *udovičnim novčićem* obitelji Đerek kako bi došli do odgovarajućeg stana i adekvatnih prostorija koje su neophodne za jednog tako teškog bolesnika.

Svoje novčane priloge možete poslati na sljedeći bankovni račun! Hvala vam!

«Taunus Sparkasse»

Luka Đerek

Konto Numer 0065402629

BLZ 51250000

Njemačka

Fra Berislav Nikić

Bogoslužje časova naša prvotna i glavna djelatnost

Uvod

Približavamo se završnoj proslavi 800. obljetnice Reda manje braće i ovo je prikladno vrijeme za preispitivanje današnjeg stanja našega bratstva u cjelini, našega provincijskog bratstva i svakoga pojedinca unutar toga bratstva. Očito je s tim ciljem otvorena i ova posebna rubrika u našem "Vjesniku" i do sada obogaćena s nekoliko veoma zanimljivih i vrijednih razmišljanja stručnjaka u različitim disciplinama. Kad me mnp. Provincijal zamolio da bih i ja napisao jedno prigodno razmišljanje s područja kojim se bavim, razmišljao sam o čemu bih pisao a da to bude tijesno povezano sa svakidašnjim životom današnjih članova naše Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja i istovremeno prožeto tipičnim obilježjima franjevačke duhovnosti.

Da bih spojio oba postavljena cilja, nastojao sam najprije zaviriti u spise naših utemeljitelja: sv. Franje i sv. Klare. To je, svakako, u duhu suvremenih smjernica Crkve izraženih često ponavljanim pozivom "povratka na izvore" i njegovanja vlastite karizme. U tom traganju sam nastojao uočiti nešto bitno što nam nikako ne bi smjelo promaknuti u ovoj obljetnici, ako želimo ostati vjerni prvotnoj karizmi. I moram priznati da sam se ugodno iznenadio vidjevši što to sv. Franjo i njegov najizvorniji i najsigurniji tumač sv. Klara smatraju da je prvotna aktivnost franjevaca i franjevaka. Zbog toga sam odlučio podijeliti s vama ovih nekoliko fragmentarnih razmišljanja što bi moglo koristiti za osobno premišljanje, a možda i korigiranje ljestvice vrednota našega djelovanja.

Koja je prvotna aktivnost franjevaca?

Promatrajući život današnjih sljedbenika sv. Franje i sv. Klare i razmišljajući o ljestvici vrednota koja je redovito u svakodnevnom optičaju teško bi netko objektivan došao do zaključka da je ispravna tvrdnja postavljena u naslovu ovoga priloga: *Bogoslužje časova naša prvotna i glavna djelatnost*. Koliko god je istina da franjevačka bratstva i sestrinstva još uvijek prakticiraju svakodnevno bogoslužje časova, teško bi netko u postavljenoj anketi na prvo mjesto stavio upravo tu djelatnost. Sigurno bi velika većina prije toga stavili evangelizaciju, karitativni rad, pomaganje siromasima, meditaciju, pastoralni rad po župama ...

A u svojim spisima sv. Franjo i sv. Klara naglašavaju da je slavljenje božanskog časoslova glavna djelatnost bratstva Manje braće i sestrinstva Siromašnih

gospođa, okupljenih da bi nasljedovali Krista i opsluživali sveto Evanđelje. A upravo je molitva božanskog časoslova najočitiji i prvotni oblik njihova nasljedovanja Krista Gospodina. U to se možemo lako uvjeriti ako pročitamo, na primjer: *Nepotvrđeno pravilo* 3,1-4; *Potvrđeno pravilo* 3,1-13; Klarino *Drugo pismo sv. Agnezi* 19 i *Pravilo sv. Klare* 3,1-7. Po tome, neovisno o monaškom običaju i o običajima pokrajinskih crkava, koje su oni bez sumnje poznavali, slavljenje božanske službe predstavlja se u oba Pravila kao izražaj i zahtjev opsluživanja svetoga Evanđelja i nasljedovanja Krista kao i čežnja za Duhom Svetim i njegovim djelovanjem.¹

Izvorište i stjecište nasljedovanja Krista

U svemu nasljedovati i oponašati Krista našega Gospodina bila je potpuna preokupacija Franje Asiškoga, a preko njega i njegove vjerne duhovne pratilje i sljedbenice sv. Klare. To nasljedovanje Krista, što se proteže na sve bogatstvo i širinu naznačene u njihovim spisima, ima začetak u obilatim *milosrđu i ljubavi presvetoga Oca nebeskoga*, Oca milosrđa i Gospodina našega Isusa Krista, stvoritelja svih stvari. I u ljubavi ljubljenog Sina koji je Sin Svevišnjega po kome je sve stvoreno, koji uze naše ljudsko raspadljivo tijelo u krilu Djevice Marije, zajedno sa svojom majkom svjesno izabra siromaštvo, očitova prezrenost, nedostojnost i siromaštvo, živio je na ovom svijetu nemajući gdje glavu položiti. Podnese za nas muku križa i sramotno, ponižavajuće razapinjanje određeno za smrt robova i razbojnika.

I malo prije svoje muke proslavi Pashu sa svojim učenicima, uze kruh zahvali, blagoslovi i podijeli govoreći: *Uzmite i jedite, ovo je moje tijelo*. I uze kalež i reče: *Ovo je krv moja, krv novoga saveza što će se proliti za vas i za sve za obraćenje grijeha*. Potom je molio Oca govoreći: *Oče, ako je moguće, neka me mimoiđe ovaj kalež ...* I podnese za nas muku križa, dajući svoj život da ne bi izgubio poslušnost svome presvetom Ocu, birajući u ljubavi najsramočniju smrt. Ali presveti Otac, prema Franjinoj kontemplaciji u Službi muke, “primi ga u slavi”.²

Tako Krist više nije onaj koji treba umrijeti nego je vječni i proslavljeni pobjednik, Jaganjac dostojan primiti i moć, i božanstvo i mudrost, i blagoslov. Takav bijaše njegov prinos ljubavi Sina koga je Otac ljubio. Prinos što nam se očituje i posadašnjuje u euharistiji, nastavlja Franjo, dajući nam se kao nagrada, posljednja i konačna, kada dođe kao sudac u slavi svoga veličanstva. Kada onaj koji ide pred nama kao put, kad nas uvede u vječnu

1 U daljnjem razlaganju obilato koristim veoma vrijednu, iako zbog prilagodbe izdanju sažetu, studiju: LOPEZ Sebastian, *Liturgia*, u: *Dizionario francescano. Spiritualita*. Edizioni Messaggero Padova, 1983, 886-899.

2 *Časoslov muke Gospodinove*, Deveti čas.

slavu i blaženi život u vječnoj svadbenoj dvorani gdje ćemo kraljevati, uživati i posjedovati s njime stanove nebeske u sjaju svetih. Pjevajući novu pjesmu pred prijestoljem Boga i Jaganjca koga ćemo pratiti svugdje gdje pođe u nebeskom Jeruzalemu.

Upravo u tome susrećemo “otajstvo” sv. Franje i sv. Klare, ključ za njihovo razumijevanje. Naravno, uvijek polazeći od vjere. Tu je korijen osmišljenja i obrazloženja svega što postoji u njihovu životu, kako to tvrde njihovi životopisci. Pred veličinom i malenošću, pred bogatstvom i siromaštvom Sina koga je Otac ljubio, Franjo i Klara postaju zarobljeni, štoviše kao izvan sebe, po vjeri – nadi – ljubavi, po uspomeni, po kontemplaciji, po pohvalama, po milosnom djelovanju, po želji, po veselju, po poslušnosti, i po nasljedovanju na što ih Duh Gospodina našega potiče i poziva u zajedništvo s proslavljenom Crkvom i sa svim stvorenjima. Njihov život više ne poznaje osobitu tjeskobu niti posebnu obvezu izvan nasljedovanja ljubljenog Sina, otvorena pred Ocem u molitvi i, upravo zbog toga, u siromaštvu i skromnosti, da bi ispovijedali veličinu darovatelja svega dobra, Velikog Dobrotvora, Dobra, Svega dobra, Vrhovnog dobra, Jedino dobrog.

Polazeći od te središnje apsolutnosti njihova života, treba reći da božanska služba nije za njih nešto novo ni njima strano. Naprotiv, ulazi u živo i istinsko središte njihova bića, kao recipročno, od Božanske službe i općenite liturgije Crkve, trebaju dobiti više i bolje nego što sami posjeduju. Recitiranje božanske službe, božanskih pohvala, za Franjevačko bratstvo očituje se u biografskim izvorima tako spontano i tako jednostavno, a Pravila to propisuju kao nešto što se samo po sebi podrazumijeva, tako da nam se čini da su Franjo, prvo Bratstvo i Klara smatrali naravnim povezanost života po Evanđelju, kao podvrgavanje vrhovnoj Kristovoj apsolutnosti i svemu onome što je njegovo otajstvo, sa slavljenjem božanskih pohvala.

To je, u stvari, sastavnica što zajedno s Evanđeljem, poslušnošću Crkvi i bratu Franji, zajedno s prihvaćanjem aspiranata, nepromjenjivo se očituje u oba Pravila i Oporuci. To je, dakle, jedna od konstitutivnih sastavnica življenja Kristova evanđelja koja ujedinjuje Manje bratstvo. U Oporuci, spominjući početke bratstva, govori ovako: *Klerici su molili časoslov kao i ostali klerici zajedno, a neklerici su molili Očenaše.*³ Pravila, uz to što ponovno naglašavaju da je božanski časoslov sastavni dio i prioritet među aktivnostima bratstva manje braće, ozakonjuju njezino slavljenje a, preko raznolikosti što se označavaju, otkrivaju evoluciju koja se u bratstvu precizno dogodila u odnosu na božansku službu. Nepotvrđeno pravilo (3,1-6) veli: *Gospodin kaže u Evanđelju: Ova se vrsta demona može istjerati samo postom i molitvom (Mk 9,29). I opet: Kad postite ne budite tugaljivi poput licemjera (Mk 6,16). Zatim:*

3 Oporuka, 22.

Bdijte i molite da ne padnete u napast (Mk 26,41). I: Kad molite govorite: Oče naš. Neka zato sva braća, bilo klerici bilo laici, mole časoslov, pohvale i moltve prema svojim obvezama. Klerici neka drže časoslov i mole za žive i pokojne kako običavaju klerici Rimske crkve. Zbog manjkavosti i nemarnosti braće neka svaki dan mole "Smiluj mi se, Bože" (Ps 50) i "Očenaš", a za pokojnu braću neka mole "Iz dubine" (Ps 129) s "Očenašom". I smiju imati samo knjige potrebite za obavljanje svoje službe; laicima koji znaju čitati psaltir dopušta se da ga posjeduju. Drugima, koji ne znaju čitati, nije dopušteno posjedovati knjige. Laici neka mole Vjerovanje i 24 Očenaša sa Slava Ocu za službu čitanja, pet za jutarnju; za prvi čas Vjerovanje i 7 Očenaša sa Slava Ocu; za treći, šesti i deveti, po sedam za svaki pojedini od njih; dvanaest za večernju, a za povečerje Vjerovanje i 7 Očenaša sa Pokoj vječni. Za manjkavost i nemarnost braće svaki dan tri Očenaša.

Potvrđeno pravilo (3,1-5) to ustaljuje kad određuje: *Klerici neka mole božanski časoslov prema redu svete Rimske crkve, izuzevši psaltir, od kojeg mogu imati sažetke. A braća neklerici neka mole dvadeset i četiri Očenaša namjesto službe čitanja, mjesto jutarnje pet, namjesto svakog pojedinog časa (trećeg, šestog i devetog) po sedam, mjesto večernje dvanaest, mjesto povečerja sedam, i neka mole za pokojne.*

Prema (nepotvrđenom) Pravilu iz 1221. g. fratri su razdijeljeni u tri skupine prema božanskom časoslovu: zaređena braća klerici-svećenici mole časoslov poput drugih klerika s tim da nadodaju psalam "Smiluj mi se, Bože" s "Oče naš" za pokojnu braću i "Iz dubine" s "Očenaš" za manjkavu braću. Braća klerici koji znaju čitati mogu posjedovati psaltir. Po tome su u recitiranju časoslova, vjerojatno, izjednačeni s prvom grupom braće. Braća laici, budući da nisu zaređeni ili ne znaju čitati, neka recitiraju "časoslov Očenaša" uz Časoslov za pokojne koji sadrži sedam Očenaša i Pokoj vječni.

Potvrđeno pravilo konačno propisuje, što se vidi i u navedenom tekstu, slavlje božanskog časoslova u slijedećem obliku: Braća klerici slave časoslov prema redu Crkve kao što ga slavi papa sa svojim kardinalima u papinskoj kapeli sv. Lovre na Palatinu iz koje su već 1204. preuzeti neki dijelovi i uvedeni u Asizu. Bez sumnje je da se fratri ne obvezuju prihvatiti rimsku verziju psaltira koja je bila usklađena s galskom verzijom što je, između ostaloga, bilo shvatljivije. Na drugom mjestu, fratri neklerici iako znaju čitati, govore "časoslov očenaša".

Klara će, bez sumnje, prihvatiti odredbu Potvrđenog pravila Manje braće, koja u njezinu Pravilu glasi: *Sestre koje znaju čitati neka slave božansku službu po običaju Manje braće, zbog toga mogu posjedovati brevijare, čitajući bez pjevanja. Ako neka sestra, zbog opravdana razloga, neki put ne može recitirati čitajući svoje Časove, dopušteno joj je reći Oče naš kao i drugim sestrama.*

*One pak koje ne znaju čitati neka reknu 24 Očenaša za matutin; pet za pohvale; sedam za svaki od časova: prvi, treći, šesti i deveti; 12 za večernju; 7 za povečerje. Uz to neka reknu 7 Očenaša s Pokoj vječni za pokojne za večernju i 12 za matutin kada su sestre koje znaju čitati obavezne recitirati časoslov za pokojne. Nakon smrti neke sestre našega samostana neka reknu 50 Očenaša.*⁴

Iz svega rečenoga postaje jasno zbog čega su istraživači povijesti crkvenih ustanova i molitvene prakse suglasni u tvrdnji da je franjevački pokret naveliko doprinio širenju i obogaćivanju prakse molenja časoslova “prema običaju Rimske kurije” kako ga je sv. Franjo doživio u katedrali sv. Rufina u Asizu. Taj utjecaj će biti presudan na Zapadu sve do Tridentinskoga sabora. Prisjetimo se samo franjevačkog utjecaja na formiranje i širenje priručnika za bogoslužje časova pod nazivom “Breviarium Romanum” za pontifikata Inocenta III. i Honorija III. u prvoj polovici 13. st. te odluke pape Nikole III. (1277.-1280.) koji je obvezao sve crkve u Rimu da moraju moliti franjevački časoslov te je izraz “moliti kao što moli Rimska crkva” tada značio “moliti kao što mole franjevci”.⁵

Dobro je prisjetiti se i glasovitog časoslova pod naslovom “Breviarium Sanctae Crucis” što ga je, u duhu franjevačke predaje, priredio exgeneral franjevačkog reda kardinal Franjo Quinonez 1535. godine. U vremenskom razdoblju od samo 28 godina doživio je preko stotinu izdanja. Nažalost, odbačen je na Tridentskom saboru. Današnji liturgijski povjesničari, s pravom, ističu da je model kardinala Quinoneza imao velik utjecaj kod izrade časoslova prema smjernicama Drugoga vatikanskoga sabora pod službenim naslovom “Liturgia horarum”.⁶

Teologija Božanskog časoslova

Ovdje ćemo, ukratko, iznijeti glavna teološka obilježja molitve časoslova u spisima sv. Franje i sv. Klare s neskrivenim aluzijama na današnje vrijeme i sa žarkom željom da taj izvorni franjevački duh ponovno prožme Franjine nasljedovatelje. Uspije li se u tome barem donekle, proslava 800. obljetnice osnutka Reda imat će smisla. U protivnom, sve manifestacije i trijumfalističko pozivanje na slavnu prošlost bit će praporac što zveči i mnogo truda ni za što.

4 Pravilo sv. Klare, 3, 1-7.

5 Usp. H. HOLZAPFEL, *Manuale historiae Ordinis fratrum minorum*, ed. Herder, Friburgi Brisgoviae 1909, 204.

6 Usp. PINELL Jordi, *Liturgia delle ore*, Anamnesis, sv.5, ed. Marietti, 1991, 101-103.

Ni Franjo ni Klara ne pružaju nam izričito u svojim spisima teologiju bogoslužja časova za koju znamo da postoji u njihovo vrijeme. Ipak, iz njihove pisane ostavštine, kao i iz životopisa, možemo uočiti glavne teološke naglaske koji odražavaju izvorni franjevački duh molitvene prakse božanskog časoslova što bi trebalo biti ogledalo i poticaj nama današnjim sljedbenicima Asiškog siromaha. Osobito kad je taj izvorni franjevački duh u skladu s mnogim idejama i željama Drugoga vatikanskog sabora o bogoslužju časova danas. Tako u "Sacrosanctum concilium", br.83, ističe: *Isus Krist, Veliki svećenik novoga i vječnoga zavjeta, uzimajući ljudsku narav, uveo je u ovo zemaljsko progonstvo onu pjesmu koja se u nebeskom dvoru pjeva po sve vijeke. On sa sobom sjedinjuje svu ljudsku zajednicu i sebi je pridružuje u pjevanju toga božanskog slavospjeva.*

Tu svoju svećeničku službu Krist vrši po svojoj Crkvi, koja ne samo u euharistijskim slavljem nego i drugim načinima, osobito obavljanjem božanskog časoslova, bez prestanka hvali Gospodina i posreduje za spasenje svega svijeta.

Kao što smo već naznačili, osobito je važna spontanost s kojom Franjo i Klara prihvaćaju božanski časoslov i njihova svetačka intuicija kojom poniru u dubine Kristova otajstva. Franjina želja za potpunim nasljedovanjem proslavljenoga Krista Gospodina i intimnim sjedinjenjem s njime dovela ga je do osobitog poštovanja prema molitvi časova, neprestanom prakticiranju i neumornoj preporuci sljedbenicima i svima vjernicima.

Bez sumnje mu je bio poznat Gracijanov dekret koji je, već od 1140. g., to nalagao svim klericima kao dužnost. Također je u velikoj mjeri istinito da su franjevačke stabljike od početka bile slavlje Božje milosti, bogoštovlje u čast onoga "što mi je Gospodin dao" i "što će mi Gospodin dati". Bez sumnje, pisani izvori sadrže dovoljno podataka koji potvrđuju da su Franjo i Klara imali svoju teologiju božanskog časoslova, više ili manje domišljenu i razumljivu.

Ostvarenje Kristova vazmenog otajstva

Kristov prijelaz od smrti preko ukopa do uskrsnuća je središnje otajstvo po koma je ostvareno pomirenje ljudi s Bogom i otvorena vrata pristupa Bogu kroz svu vječnost. Zbog toga je liturgija u biti obnavljanje toga otajstva preko djelotvornih vidljivih znakova čime se "vrši djelo našega otkupljenja" (SC 2).

Tko vjeruje u Kristovo uskrsnuće i po sakramentima baštini plodove uskrsne pobjede, bit će oživljen istim Duhom koji je i Isusa oživio od mrtvih. Preporođen je na nov život jer je, po krsnom pranju postao dionik Kristove

smrti i uskrsnuća. Po euharistijskom otajstvu postaje živi svjedok Kristove smrti i proslave u svijetu. To su posvojena djeca Božja, suobličena Kristu proslavljenome s kojim su ujedinjeni u otajstveno tijelo, Narod Božji komu je Krist glava a svi kršteni udovi.

Crkva je taj novi narod Božji koji produžava povijest spasenja do konca vremena. Prema sakramentalnoj rasporedbi Božjoj što ju je Krist povjerio svojoj Crkvi, kršćani su pozvani da budu sada i kroz svu vječnost u sinovskom odnosu s Bogom, potaknuti da u Kristovu Duhu kliču Bogu: *Abba, Oče!*

Upravo u tom duhu istinski možemo reći da se vazmeno otajstvo ostvaruje svaki put kad Crkva Kristova slavi bogoslužje, kad izvršava Kristovu zapovijed čineći znakove novoga saveza. Tu možemo jednostavno nadodati da je bogoslužju časova na osobit način pridržano ostvarenje četvrte dimenzije vazmenog otajstva: dijalog vjernika s Bogom Ocem u Kristu Isusu. Ne zaboravimo da je bogoslužje časova u svojoj biti i na osobit način molitva. U sadašnjem trenutku u toj se molitvi Crkve ostvaruje Kristova molitva Ocu, i sudjelovanje u tom vječnom dijalogu između Sina i Oca.

Posvećenje vremena

U običnom žargonu blagoslov ili posveta neke stvari, predmeta ili mjesta najčešće asocira na zazivanje Božje pomoći da ta stvar ili predmet ispravnije i korisnije posluže svojoj svrsi, da budu čovjeku korisniji. Drugim riječima rečeno, da postanu sredstvo kojim Bog posvećuje i usrećuje čovjeka.

Kad teolozi govore o posveti vremena onda tu službu pripisuju liturgijskoj godini i bogoslužju časova. Tu svakako treba razlučiti jedno od drugoga. Bogoslužje časova je molitva Crkve Kristove zaručnice što je ostvaruju pojedinci molitelji koji upućuju molbe, kontemplaciju i pohvale u ime čitave kršćanske zajednice. Liturgijska se godina sastoji od cikličkog rasporeda Kristovih blagdana koji obnavljaju uspomenu, anamnezu, čitave povijesti spasenja tijekom jedne godine. Po tome što je liturgijska godina uprisutnjenje i ostvarenje Božje objave čovjeku u određenom vremenu, liturgijska je godina sakramentalno obilježena i djelatna te omogućuje svakom vjerniku otkriti spasonosnu Božju ekonomiju. Pristane li na Božju ponudu i slobodno se priključi tom Božjem zahvatu, postat će dionik i obećane slave.

Liturgijska godina i bogoslužje časova posvećuju vrijeme Crkve po tome što i jedno i drugo doprinose novom osmišljavanju vremena u čovjekovu životu. Zahvaljujući njima svaki čas, svaki dan i godina postaju kršćanima znak prisutnosti i djelotvornog susreta s otajstvom spasenja. Crkva, prepoznavajući u vremenu dar Božji, preko liturgijske godine i bogoslužja časova usmjerava tijek vremena prema ostvarenju Božjeg zahvata.

Bogoslužje časova treba ostvariti reprezentativnu molitvu Crkve i cijeloga čovječanstva. Tekstovi što ih je Crkva predložila za molitvu časoslova trebaju ostvariti tu molitvu što je nastala u praktičnom životnom iskustvu velikih molitelja. Te molitve trebaju biti nužno povezane s Kristom i u ime svih ljudi. Predstavljaju konkretan svijet u kojemu se živi, uključuju svakodnevne događaje i trenutke u kojima se ostvaruje intervencija Kristova otajstva, slavljenje crkvenih pohvala doprinosi preobrazbi povijesti u nastajanju vlastita vremena u produžetku povijesti spasenja.

Pobožno pred licem Božjim

Po svetačkoj intuiciji, a sigurno nakon dugotrajna razmišljanja i molitve, sv. je Franjo pravilno shvatio bit bogoslužja časova. To možemo zaključiti iz nekoliko navoda iz njegovih spisa. *“Gospodin veli: Ova se vrsta demona može istjerati samo postom i molitvom (Mk 9,28). I opet: Kad postite ne budite tugaljivi poput licemjera (Mt 6,16). Neka zato sva braća, bilo klerici bilo laici, mole božansku službu ...”*⁷ Prema prvom navedenom evanđeoskom tekstu, božanska služba bi trebala biti odgovor bratstva Manje braće a Gospodinov poziv da u molitvi traže pomoć za pobjedu na zlom i neprijateljem Kraljevstva Božjega što je, prema “Pravilu života u samoći”, prvo što Manja braća trebaju tražiti. To nam je pravilo dragocjeno svjedočanstvo prvotnoga franjevačkog života.

U tom kratkom pravilu, čitamo: *Oni koji bi htjeli živjeti redovničkim životom u samoći neka ih budu trojica ili najviše četvorica. Dvojica od njih neka budu kao majke koje će imati dva sina ili najmanje jednoga. Ona dvojica koja vrše dužnost majke neka žive životom Marte, a dva sina neka žive životom Marije i neka imaju zajednički prostor, u kojem će svaki imati svoju sobicu gdje će moliti i spavati. Neka stalno mole dnevno večerje odmah poslije zalaska sunca. Neka nastoje održavati šutnju i neka mole časove. Neka u rane sate ustanu (na matutin) i neka na prvom mjestu traže kraljevstvo Božje i njegovu pravdu (Lk 12,31). Neka u prikladno vrijeme mole prvi čas, a poslije trećeg časa neka prekinu šutnju i mogu razgovarati i poći do svojih majki i smiju od njih, kad zatreba, zatražiti milostinju, kao ponizni siromasi iz ljubavi prema Gospodinu Bogu. Kasnije neka izmole šesti i deveti čas, a večernju neka mole u prikladno vrijeme.*

Time je Franjo, vjerojatno i nesvjesno, dodirnuo izvor i prvotnu svrhovitost časoslova: podržavati Crkvu u neprestanoj i ustrajnoj molitvi prema ponavljanoj Gospodinovoj zapovijedi što preko Franje odjekuje u ostalim recima a sažeto je izražena u Nepotvrđenom pravilu (7,11): *Božje slugе moraju uvijek biti zaposlene molitvom ili kojim drugim dobrim djelom.*

⁷ Nepotvrđeno pravilo 3,1-3.

Božanska je služba bila oblik ostvarivanja te neprekidne zauzetosti, ne prekidanja molitve ni danju ni noću.

Držeći prisutnim da ako je neka stvar što se od početka nameće, kako kod Franje tako i kod prvog Bratstva, to je upravo količina molitve i pohvala u njihovu življenju. Trajno se osjeća stvarno i učestalo prisutno “u prisutnosti velikog Kralja”, shvaća se kao služba Božja, premda je bila crkvena zapovijed, to je kod njih bila nezasićena glad i žeđ. To dodiruje žilu kucavicu njihova života: pobožnost koja se ničim ne može naplatiti jer sve drugo treba biti postavljeno u službu pobožnosti.

Na to se točno odnosi ono što govori braći klericima o raspoloživosti što je trebaju imati kod slavljenja božanskog časoslova: Zato molim, koliko mogu, brata Iliju, svoga gospodara općeg poglavara, da učini sve kako bi svi besprijeckorno opsluživali Pravilo i da klerici pobožno pred Bogom mole časoslov, ne pazeći toliko na zvuk glasa, koliko na sklad uma, da glas odgovara razumu, a razum da se slaže s Bogom, da se čistoćom srca svide Gospodinu, a ne da ugodnošću glasa ugađaju ušima svijeta.⁸

Prema životopiscima, Franjo je utjelovio pobožno molenje časoslova ovako: “Premda je za mnogo godina trpio teške bolove u želucu, slezeni, jetri i na očima, bio je tako ražaren i molio je tako sabrano da se za vrijeme molitve nije želio nasloniti na zid ili pregradu, nego je stajao uspravno, bez kokuljice na glavi, katkad na koljenima, tako je u molitvi provodio veći dio dana i noći. Dok bi hodao pješice po svijetu, uvijek bi se zaustavljao na trenutak da bi recitirao liturgijske časove. Ako bi putovao na konju (bio je redovito slabunjav), sišao bi s konja da bi izrekao časove. Dok se jednom vraćao iz Rima gdje je proveo nekoliko dana kod kardinala Leona, toga dana kad je izišao iz grada kišilo je bez prestanka. Bolestan kao što je redovito bio, jahao je na konju. Međutim kad je želio reći časove, sišao bi s konja i stajao na nogama uz put, na kiši koja ga je kvasila. I tumačio je: Ako ovo tijelo što će postati hrana crvima želi u miru i spokoju uzeti svoju hranu, s koliko više mira i spokoja duša treba uzimati svoju hranu koja je sami Bog.”⁹

Traženje da pobožnost Božanskog časoslova za njegovu braće bude njihova obaveza, raspoloživost i transparentnost. Ali ta obaveza mora biti usmjerena jedino Kristu koji je put, istina i život. Zbog toga za Franju molitva nije ništa drugo doli biti na raspolaganje Bogu u siromaštvu i skromnosti što nam je objavio ljubljani Sin Božji, osobito u svojoj molitvi po Franjinoj kontemplaciji u Časoslovu muke. Drugim riječima rečeno, to je traženje da braća to nasljeđuju. Budući da slavlje božanskog časoslova kod njega nije odvojeno od nasljedovanja Krista siromašna i ponizna, niti od Krista žrtvovana za nas, zbog toga predajmo drugima ono što je naše.

⁸ Pismo općem saboru, 52-53.

⁹ Legenda perugina, 95.

Kristova molitva u različitim otajstvima

Teologija božanskog časoslova kod autora 12. st. shvaćala je bogoslužje časova kao “spomen, čašćenje i hvaljenje” različitih trenutaka Isusova života i otkupiteljskog djelovanja. Svratimo li pažnju na ono što je Franjo preuzeo od navedene teologije, što je očitovano u Časoslovu muke, radi se o slijedećim momentima:

- za večerje smrtna agonija u Getsemanskom vrtu i Judina izdaja;
- za noćnicu (matutinum) rođenje Kristovo i presuda židovskih poglavica;
- za prvi čas uskrsnuće;
- za treći čas raspinjanje Isusovo zbog židovskog nagovaranja;
- za šesti čas križni put;
- za deveti čas raspinjanje i slavna smrt;
- za večernju pridruživanje svega stvorenoga otkupiteljskom djelu.

Toj temeljnoj shemi Franjo dodaje druge psalme za izravno slavljenje došašća, Božića, Uskrsa i Uzašašća.

Ni kod Franje ni kod Klare ne nalazimo niti aluziju da su u slavljenju božanskog časoslova prihvatili teologiju svoga vremena. Ali, kao što je rečeno o Časoslovu muke dovoljno je, s velikom vjerojatnošću, potvrditi da je Božanski časoslov za njih bio “spomen, čašćenje i hvaljenje” otajstva Kristova. Uvodna rubrika u Časoslov muke upravo to definira. Petnaest psalama od kojih su sastavljeni, duga su molitva Sina voljena od presvetog Oca u kojoj se izražava preko različitih otajstava života, strahovanja, boli, osamljenosti, tjeskobe, pouzdanja, nade, radosti što njegova duša posjeduje od utjelovljenja-rođenja sve do muke-smrti-proslave, kojoj sveukupno stvorenje, obnovljeno sudjeluje svečano i radosno. To govore upravo preko psalama naznačena Časoslova, djelca “Pohvale za svaki čas” te poticajna pjesma na blagoslivljanje “Gospodina Boga živoga i pravoga” što zaključuje čitav časoslov.

Zasigurno je, uz to, jedno od izvornih obilježja Franjine i Klarine kontemplacije Krista je gledanje u njemu ljubljenoga Očeva Sina koji je nama predan za naše spasenje upravo preko otajstava njegova ovozemaljskog života. On, uzimajući poniženo i krhko tijelo postao je naš brat. On je ljubljeni sin koji se objavljuje kao Sin osobito u molitvi Ocu. On očituje svoje bratstvo s ljudima moleći za njih Oca i očitujući im svoje ime. Zbog toga, kad je takva molitva jednom dovedena na svijet, nama bijednim grešnicima ne preostaje drugo doli moliti s Kristom, dopustiti mu da dopuni naše molitve pred Ocem, jer njemu je Sin dostatan. I upravo je to Franjo činio svaki put kad bi recitirao Časoslov muke. A to je isto činila i Klara dok je recitala

časoslov i u kontemplativno razmišljala o Muci, kao što pripovijeda njezin životopisac:

Bilo je to jednom na dan Presvete večere Gospodnje u kojoj je Gospodin ljubio svoje do kraja. Uvečer, budući se približavala Kristova smrtna borba, Klara se zatvori, rastužena i ražalošćena u osami svoje sobice. Prateći Gospodina u molitvi, duša joj bijaše rastužena do smrti tako je bila ispunjena potresnom žalošću zbog Njega i uspomena se, malo po malo, u potpunosti uselila u nju i zaokupila je da je to postalo smiješno. Pala je na leđa na ležaljku. Čitavu tu noć i čitav slijedeći dan ostala je tako obuzeta osjećajima, kao da je bila izvan sebe, odsutna pogleda, buljeći u jednu točku, izgledala je kao da je raspeta s Kristom i kao da ništa oko sebe ne osjeća.¹⁰

I ovo je ono što bi oni neizbježno činili u slavljenju božanskog časoslova: prepustiti se sasvim Kristu molitelju po njegovoj dugoj, bolnoj i radosnoj Pashi, u otajstvima njegova života što okuplja i obuhvaća u svojoj molitvi sva stvorenja koje se tako otkupljuju i pročišćavaju, postaju glasnici previšnjega, svemoćnoga i dobroga Gospodina. Znajući svakako da blagdani Gospodnji, B. D. Marije i svetih nisu samo neki datum u godini nego istinska liturgijska slavlja na koje se priprema četrdeseticama. Očitovat će se da je za njih otvaranje časoslova značilo uranjanje u sinovsko otajstvo ljubljenoga Sina, a pjevati s njime, sa svima svetima, sa svim ljudima i stvorenjima Stvoritelju, Otkupitelju i Spasitelju, jedinomu pravomu Bogu.

Dar zajedništva s Crkvom

Uspomena, štovanje i pohvale Muci Spasiteljevoj stavljeno je u jasan eklezijalni kontekst. Antifona "Sveta Djevice Marijo" zauzima mjesto antifone, kapitula, retka i molitve i izražava to izričito. Nebeska je Crkva prisutna u svetoj Djevici Mariji, sv. Mihovilu i svima svetima. Ta naša zemaljska molitva u njemu se povezuje s njegovom molitvom. To nam omogućuje shvatiti drugu dimenziju slavlja božanskog časoslova što nije nigdje izričito navedeno u izvorima ali je, bez sumnje, tu ako se prisjetimo mjesta što ga je Crkva zauzimala u Franjinu i Klarinu nasljedovanju Krista.

Prije svega, božanski je časoslov dar što su ga Franjo i Klara te njihova braća i sestre dobili od Crkve kao što su od nje primili Euharistiju i božanske riječi Svetoga pisma koje se prenose u liturgiji i homilijama. To je činjenica što je izvori obilato potvrđuju. Franjo u Oporuci govori: "Klerici neka govore časoslov poput drugih klerika." U nepotvrđenom pravilu: "Klerici neka recitiraju Časoslov i molitve za žive i mrtve po kleričkom običaju." U Potvrđenom pravilu: "Klerici neka mole časoslov po obredu svete Rimske

¹⁰ Legenda o sv. Klari, 31.

crkve.” Svetoj Klari i njezinim prvim sestrama dar Božanskog časoslova prenesen je preko Manje braće. U svome Pravilu, Klara veli: “*Sestre koje znaju čitati neka slave božanski časoslov po običaju manje braće.*”

Dar božanskog časoslova ne smije se odvajati, kako je već rečeno, od svega ostaloga što Crkva opslužuje i časti, kao npr. Tijelo i krv Kristova, presvete njegove riječi. Jednostavno zbog toga jer Franjo to nikada nije razdvajao. Budući da je ono što smo primili od Crkve, prije svega, Isus Krist, njegova uspomena, čašćenje i hvaljenje Krista, to je ono što je na kraju krajeva sadržano u božanskom časoslovu. Crkva nam u Kristu omogućuje sjediti za stolom Riječi Božje u kojima nam se Krist daje za hranu.

U tom kontekstu, i samo preko njega, se tumači Franjina strogost prema onima koji ne recitiraju božanski časoslov ili ga ne obavljaju prema propisima svete Crkve. To je kao da se niječe sakramentalnost Crkve koja i postoji i postojat će samo zbog toga da časti Gospodina Isusa preko njegova presvetoga tijela i krvi te preko njegovih presvetih riječi. Zbog toga će napisati u Pismu klericima: “*Znamo da ne može postojati tijelo dok se ne posveti riječima. Ništa, naime, nemamo i ne vidimo tjelesno na ovom svijetu od Svevišnjega, osim tijela i krvi, imena i riječi, po kojima smo stvoreni i otkupljeni od smrti na život.*” Častiti tu stvarnost znači štovati Gospodina koji nam u njima govori. Crkva ne posjeduje drugoga blaga izvan onoga što su braća nosila sa sobom po svijetu: knjige da mogu slaviti liturgijske časove.¹¹

Na drugom mjestu, kao što proizlazi iz tekstova prije navedenih, božanski se časoslov slavi zajedno s Crkvom. U navedenim je tekstovima izražena izričita volja činiti ono što radi mjesna Crkva ili Rimski crkva, predstavljene prvenstveno u klericima kao prvim njihovim predstavnicima i nezaobilaznim znakovima Krista Gospodina, koji jedini besplatno okuplja i ujedinjuje Crkvu. A klerici jedini posvećuju Tijelo i Krv Gospodinovu i drugima dijele.

Ali ne samo s klericima. Na više mjesta u svojim spisima Franjo izražava svoje svjesno zajedništvo s čitavom Crkvom, kako sa “Crkvom slavnom”, tako i s “vojujućom” kako izričito navodi Klara u svojoj Oporuci (7,5:2851). Upravo u tom jedinstvu Crkve po bogoslužju, Franjo je naučio moliti u množini, naučio je moliti jednostavno što nam otkrivaju mnogi obrasci od njega preuzeti.

I kod Franje i kod Klare prisutna je točno određena želja za jedinstvom s Crkvom po božanskom časoslovu. Njihov je životni stav (opredjeljenje) da su, i da budu zajedno, da budu jedno bratstvo. Ja i moje sestre, neumorno ponavlja Klara. Zbog toga je božanski časoslov aktivnost bratstva. To je aktivnost koja izražava zajedništvo unutar zajedništva Crkve, izražava čak i zajedništvo bratstva što proistječe iz Evanđelja što se ostvaruje jedino u

¹¹ Tri druga, 59.

zajedništvu s Crkvom. Zbog toga Franjo u Pismu općem saboru manje braće piše: “*Ja obećavam čvrsto čuvati i po milosti Gospodnjoj dati braći koja su sa mnom da to čuvaju u časoslovu i ostalim redovničkim odredbama. Koji god od braće ne budu htjeli to opsluživati neću ih smatrati katolicima ni svojom braćom; neću s njima ni govoriti, ni gledati ih do se ne obrate.*” (34,228) Zbog toga Franjo ispovijeda pred čitavim bratstvom okupljenim na saboru, svoje grijehe kod recitiranja časoslova. *U mnogom sam sagriješio teškim grijehom, posebice što nisam opsluživao Pravilo koje sam Gospodinu obećao i što nisam molio časoslova kako ga Pravilo propisuje, ili iz nemarnosti, ili zbog svoje slabosti, ili što sam neuk i nedoučen...*¹²

Zajedništvo s Crkvom i s Bratstvom očitovat će svoju puninu kad budemo tamo gdje je Sin, kad stignemo k Ocu nasljeđujući stope našega Spasitelja Isusa Krista “očišćeni, iznutra prosvijetljeni i raspaljeni žarom Duha Svetoga”. Bogoslužje časova treba proglasiti već sada ono što je gore: “*I upravo zbog toga jer se u koru psalira pred anđelima, želio je da se svi oni koji to mogu okupe u oratoriju i tu pobožno mole psalme*”.¹³

Zaključak i poticaj

Pjesmu hvale što se na nebesima pjeva kroz svu vječnost, naš Vrhovni svećenik Isus Krist prenio je u ovozemaljsko progonstvo. Njegov vjerni nasljedovatelj i zanosan oponašatelj sv. Franjo Asiški žarko je želio sudjelovati u toj “pjesmi hvale” i druge je poticao da u njoj sudjeluju. Štoviše, iz njegovih spisa doznajemo da je želio da upravo to bude glavna i prvotna djelatnost njegova bratstva.

U obilježavanju 800. obljetnice osnutka Reda manje braće o tome bi svakako trebalo razmišljati i u tom ogledalu promatrati svakodnevni život i životne prioritete nas njegovih sljedbenika. To je, zasigurno, jedno od bitnih obilježja izvorne franjevačke duhovnosti. A tako ćemo posvješćivati i ostvarivati i ono što je preporučivao sv. Augustin: *Dok molimo časoslov, naši glasovi odzvanjaju u Kristu, a njegovi u nama.*¹⁴

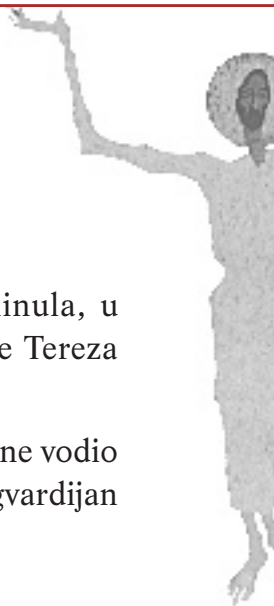
Velika je milost i blagodat pridružiti se onoj hvali što je pjevaju sveci i anđeli u nebeskim dvorima i napredovati u hodočašću ovozemaljskog progonstva, kako bismo što prije prispjeli k onoj punoj hvali što će se kroz svu vječnost iskazivati *Onome koji sjedi na prijestolju i Jaganjcu* (Otkr 5,13).

Fra Marko Babić

12 Pismo općem saboru 48-50.

13 2 Cel, 197.

14 Enarrationes in Ps. 85, br.1.

† Tereza Norac Kevo

Dana 16. siječnja 2008. godine blago je u Gospodinu preminula, u sedamdesetoj godini života, okrijepljena sakramentima naše vjere Tereza Norac Kevo, majka našega fra Luke Norca Keve.

Sprovodne obrede u župi Sv. Luke u Otoku 18. siječnja 2008. godine vodio je župnik fra Mate Matić, a misu zadušnicu predvodio je sinjski gvardijan fra Bože Vuleta.

† Ana Nimac ud. Nikole

Dana 22. siječnja 2008. godine blago je u Gospodinu preminula, u osamdeset i osmoj godini života, okrijepljena sakramentima naše vjere Ana Nimac, majka našega fra Stipe Nimca.

Slavlje svete mise za pok. Anu slavilo se 24. siječnja 2008., koje je predvodio mons. Ivan Prenda, nadbiskup zadarski, u crkvi sv. Martina u Lepurima, a odmah nakon svete mise bio je ispraćaj drage nam pokojnice na mjesnom groblju u Lepurima.

† Kulimushi Kulihoši Kacuka Oscar

30. siječnja 2008. godine u dva sata poslije ponoći u bolnici Mpanzi (Bukavu, RD Congo) preselio se u vječnost u 73. godini ovozemaljskoga života gosp. Kulimushi Kulihoši Kacuka Oscar.

Rođen je 1935. u Luhwinji koja će (uz ostale) i njegovom velikom zaslugom postati župom 1974. godine, pod nazivom CIBANDA - MULAGI, koja je bila povjerenjena braći naše Provincije, a danas je vode domaći fratri.

Bio je dugogodišnji učitelj, vjeroučitelj, vođa kršćanske zajednice i zamjenik kralja te po osnutku župe i predsjednik župnog odbora. Desna ruka misionarima. Čovjek žive vjere i nepokolebljive nada.

U prisutnosti mnoštva naroda Božjeg, više svećenika i redovnica, istog dana u kasnim večernjim satima u Luhwinji, u dvorištu njegove kuće, poslije sv. mise, njegovo tijelo bi vraćeno zemlji.

Preporučujemo ga braći u molitvi!

Fra Drago Gverić

Stopama nazaretske Djevice

Fra Petar Lubina, STOPAMA NAZARETSKE DJEVICE (II. dopunjeno izdanje), «Marija»-Knjiga 37, Split, 2008.

San je brojnih kršćana posjetiti mjesta koja su svjedoci glavnih događaja i otajstva našega spasenja. Tko ne bi želio otići u Nazaret i vidjeti mjesto gdje je «Riječ tijelom postala», zastati u Betlehemu, na mjestu gdje je «Djevica Marija rodila Isusa Krista», u Maslinskom vrtu gdje se Isus znojio uoči svoje muke, na Kalvariji gdje je bio razapet na križ, na Isusovu praznu grobu obnoviti vjeru u uskrsnuće ...?! Koji se kršćanin ne bi htio zaustaviti na tim svetim mjestima u sabranosti i molitvi...!?

Iako mnogima nije moguće otići u Svetu Zemlju i kao hodočasnik doživjeti sveta mjesta knjiga fra Petra Lubine STOPAMA NAZARETSKE DJEVICE sveta mjesta približit će svakom čitatelju riječima i brojnim fotografijama u boji. Na taj način sveta mjesta dostupna su svima. Na preko dvjesto stranica s bogatim ilustracijama u boji knjiga otvara mogućnost da čovjek bar na trenutak osjeti ljepotu i tajnu svetih mjesta. Dok se riječ i slika isprepleću gotovo na svakoj stranici čitatelj postaje hodočasnik u duhu do te mjere da na nevjerovatan način osjeća sjedinjenje sa svetim mjestim. Osobito onih koja su vezana uz Majku Gospodinovu, koja pisac popraćuje i posebnim marijanskim razmišljanjima.

Cijena: 50 kn.

Narudžbe:

Fra Petar Lubina

«Marija»

Trg G. Bulata 3 - Split